

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Vývoj a stav státního rozpočtu Ruské federace

Aleksandra Mytca

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Aleksandra Mytca

Provoz a ekonomika

Název práce

Vývoj a stav státního rozpočtu Ruské federace

Název anglicky

Evolution and Condition of State Budget of Russian Federation

---

Cíle práce

Hlavním cílem této práce je vyhodnotit vývoj a stav státního rozpočtu Ruské federace. V práci budou rozebrány hlavní příjmy a výdaje rozpočtu a struktura zadlužení.

Metodika

Pro zpracování literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Vzhledem k zaměření práce budou informace získávány nejen z českých materiálů, ale podstatné budou i zahraniční, především ruské. Aktuální informace budou čerpány z odborných časopisů a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat je především databáze ruského statistického úřadu. Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy, syntézy, indukce a dedukce.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

příjmy, rozpočet, ruská federace, ruský rubl, saldo, zadlužení

Doporučené zdroje informací

BAZILEVICH, V. Ekonomicheskaya teoria: Poliekonomia. Kiev : UDK Rybary, 2015. ISBN 978-5-93763-010-0.

BELIK, Y. Kratkyi ekonomicheskyyi slovar. Moskva : Politizdat, 1989. ISBN: 5-250-00449-0.

BRODSKAJA, T. Makroekonomika: Uchebnik dlja vuzov. Standart tretogo pokolenija. Petrohrad: Piter, 2014. 368 s. ISBN 978-5-496-00711-5.

OBRAZTCOVA, O., KOPEIKINA, O. Sistema nacionalnyh schetov. Moskva : GU VSHE, 2008. ISBN 978-5-7598-0452-9.

ROBINSON, N. The Political Economy of Russia. 1. vyd. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, 2012. 240 s. ISBN 978-1442-2107-52

Předběžný termín obhajoby

2018/19 ZS – PEF (únor 2019)

Vedoucí práce

Ing. Dana Stará, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 11. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Vývoj a stav státního rozpočtu Ruské federace" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28.11.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Daně Staré za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Vývoj a stav státního rozpočtu Ruské federace

Abstrakt

V dané bakalářské práci je zjištěno, že hospodaření Ruské federace je významně závislé na ceně ropy a hospodářských krizích. V období 1997–2017 je největší deficit státního rozpočtu Ruské federace zaznamenán právě v době krizí, konkrétně v letech 1998, 2009 a 2015. Ve stejných letech je sledován pokles tempa růstu HDP Ruské federace. Ve zkoumaném období je také pozorován pozitivní trend snížení vnějšího státního dluhu Ruské federace, vnitřní dluh však každoročně roste. Spolu s tím od roku 2012 Ruská federace hospodáří s deficitem státního rozpočtu, který je vyvolán rostoucím objemem federálních výdajů zejména na položky – sociální politika, národní obrana, národní bezpečnost a vymáhání práva. Ve vztahu ke struktuře příjmů a výdajů federálního rozpočtu Ruska v letech 1997–2017 se dá říct, že struktura příjmů a výdajů se téměř nezměnila, měnily se jen jejich podíly. V současné době má Ruská federace velký rozpočtový deficit, rostoucí státní dluh a dost pomalé tempo růstu ekonomiky státu. Současná struktura rozpočtu Ruské federace a trendy jeho rozvoje tedy nesplňují požadavky dlouhodobé fiskální stability a dlouhodobého hospodářského růstu.

Klíčová slova: příjmy, rozpočet, Ruská federace, ruský rubl, saldo, zadlužení

Evolution and Condition of State Budget of Russian Federation

Abstract

It is found in this thesis that the economy of the Russian Federation is significantly dependent on the price of oil and economic crises. In the period 1997-2017, the largest deficit of the state budget of the Russian Federation was recorded during the crises in 1998, 2009 and 2015. The decline in the GDP growth and the positive disposition of the external debt reduction of the Russian Federation has been observed. However, the internal debt is growing every year. Furthermore, the Russian Federation has been managing a state budget deficit since 2012, which is due to the growing volume of federal spending, particularly on Social Policy, National Reform, National Security, and Law Enforcement. In relation to the structure of revenues and expenditures of the federal budget of Russia in 1997-2017, it can be said that the structure of revenues and expenditures almost weren't changed; only their shares were changing. Currently, the Russian Federation has a large budget deficit, growing government debt and a rather slow pace of growth in the state's economy. Consequently, the current structure of the Russian Federation's budget and the trends of its development do not meet the requirements of long-term fiscal stability and long-term economic growth.

Keywords: revenue, budget, Russian federation, Russian ruble, balance, debt

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika práce.....	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Podstata a definice státního rozpočtu	12
3.1.1 Rozpočet Ruské federace.....	13
3.1.2 Rozpočtový proces Ruské federace	17
3.1.3 Funkce a zásady státního rozpočtu	20
3.2 Příjmy a výdaje Federálního Rozpočtu	22
3.2.1 Obsah a struktura příjmů federálního rozpočtu RF	22
3.2.2 Obsah a struktura výdajů federálního rozpočtu RF	24
3.2.3 Saldo státního rozpočtu RF.....	25
3.3 Fiskální politika Ruské federace	29
4 Rozbor státního rozpočtu Ruské Federace	32
4.1 Rozpočet Ruské federace v letech 1997–2006.....	32
4.2 Rozbor státního rozpočtu Ruské federace v letech 2007–2010	34
4.3 Rozbor státního rozpočtu Ruské federace v letech 2011-2014.....	38
4.4 Rozbor státního rozpočtu Ruské federace v letech 2015-2017	48
4.5 Rozbor rozpočtového plánu Ruské federace na období 2018–2020.....	56
4.6 Vnější a vnitřní dluh Ruské federace v letech 1997-2017	57
5 Zhodnocení výsledků	61
6 Závěr.....	65
7 Seznam použitých zdrojů	66
7.1 Seznam literatury	66
7.2 Seznam internetových zdrojů.....	67
8 Přílohy	I

Seznam obrázků

Obrázek 1 Konsolidovaný rozpočet RF	15
Obrázek 2 Etapy rozpočtového procesu	18
Obrázek 3 Účastníci rozpočtového procesu.....	20
Obrázek 4 Základní cíle fiskální politiky	31

Seznam tabulek

Tabulka 1 Daňové a nedaňové příjmy státního rozpočtu RF.....	23
Tabulka 2 Rozpočtový plán Ruské federace v letech 1997-2006 (mld. rub.)	33
Tabulka 3 Federální rozpočet Ruské federace v letech 1997–2006 (mld. rub.)	33
Tabulka 4 Struktura příjmů federálního rozpočtu RF v letech 2007-2010 (mld. rub.).....	35
Tabulka 5 Struktura výdajů federálního rozpočtu RF v letech 2007-2010 (mld. rub.)	36

Seznam grafů

Graf 1 Tempo růstu HDP Ruské federace v letech 1997-2006 (%)	34
Graf 2 Saldo federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2007-2010 (mld. rub.)	38
Graf 3 Příjmy federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2011-2014 (mld. rub.)	39
Graf 4 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2011 (mld. rub.)	40
Graf 5 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2012 (mld. rub.)	41
Graf 6 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2013 (mld. rub.)	41
Graf 7 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2014 (mld. rub.)	42
Graf 8 Výdaje federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2011-2014 (mld. rub.).....	43
Graf 9 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2011 (mld. rub.)	44
Graf 10 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2012 (mld. rub.)	45
Graf 11 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2013 (mld. rub.)	46
Graf 12 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2014 (mld. rub.)	47
Graf 13 Saldo federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2011-2014 (mld. rub.)	48
Graf 14 Příjmy federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2015-2017 (mld. rub.)	49
Graf 15 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2015 (mld. rub.)	50
Graf 16 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2016 (mld. rub.)	50
Graf 17 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2017 (mld. rub.)	51
Graf 18 Výdaje federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2015-2017 (mld. rub.).....	52
Graf 19 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2015 (mld. rub.)	52
Graf 20 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2016 (mld. rub.)	53
Graf 21 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2017 (mld. rub.)	54
Graf 22 Saldo federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2015-2017 (mld. rub.)	55
Graf 23 Tempo růstu HDP RF v letech 2007-2017 (%)	55
Graf 24 Vnitřní státní dluh Ruské federace v letech 1997-2017 (mld. rub.)	58
Graf 25 Vnější státní dluh Ruské federace v letech 1997-2017 (mld. dol.)	59
Graf 26 Státní dluh Ruské federace v letech 1998-2016 (v % HDP)	60

1 Úvod

Státní regulace hraje klíčovou roli ve formování a rozvoji ekonomické struktury každé moderní společnosti. Jedním z nejdůležitějších mechanismů, které umožňují státu provádět ekonomickou a sociální regulaci, je finanční mechanismus, jehož hlavním prvkem je rozpočet. Prostřednictvím finančního systému stát ovlivňuje vytváření decentralizovaných fondů, čímž zajišťuje možnost plnění funkcí určených státním orgánům.

V letech 2016–2017 se Rusko nacházelo v nové etapě vývoje. Tuto fázi lze klasifikovat jako fázi státních, ekonomických, finančních a sociálních reforem. Zároveň nelze říct, že reformy přinášejí požadovaný výsledek. Nejdůležitějším důvodem toho je obvykle nedostatek stabilní finanční základny.

V moderních podmínkách problémy formování a realizace efektivní rozpočtové politiky v měřítku celého státu a na subfederální úrovni získávají zvláštní význam. Poslední aspekt je nyní nejdůležitější. Finanční stabilita takové obrovské země, jako je Rusko, bude zaručena pouze v případě, že bude zajištěno finanční zdraví jeho četných území. Z toho vyplývá důležitost problémů tvoření koncepce efektivní rozpočtové politiky.

V podmínkách tržních vztahů, sankcí ze strany Západu, nestability měnového kurzu rublu, krize výroby a neplacení je velký význam přikládán tvorbě rozpočtu. Na světě je velice složité najít zemi, která nemá problémy a potíže s rozpočtovými vztahy mezi centrem a územími. Čím je stát větší, tím je aktuálnější úkol vyrovnání rozpočtových zájmů střediska a regionů.

Vláda intenzivně usiluje o zlepšení systému řízení rozpočtových prostředků. A tento systém by měl začít fungovat nyní, protože výdaje rozpočtu jsou prováděny na úkor finančních prostředků daňových poplatníků, a proto by stát měl najít nejvíce racionální způsob hledání finančních prostředků.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je vyhodnotit vývoj a stav státního rozpočtu Ruské federace. V práci budou uvedeny hlavní příjmy a výdaje rozpočtu, struktura zadlužení Ruské federace (vnější a vnitřní dluh), budou identifikovány položky, které přináší největší příjmy do rozpočtu a které představují největší výdaje rozpočtu v posledních letech.

2.2 Metodika práce

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V první části jsou vysvětleny základní pojmy a zvláštnosti rozpočtového systému Ruské federace. V dané části je uvedena podstata a definice státního rozpočtu, rozpočtový proces Ruské federace, funkce a zásady státního rozpočtu, struktura příjmů a výdajů federálního rozpočtu a také fiskální politika Ruské federace. Druhá část spočívá ve zpracování kvantitativních dat na základě teoretických poznatků z první části práce. Praktická část zahrnuje podrobný rozbor vývoje a dnešního stavu federálního rozpočtu Ruské federace ve sledovaném období 2007–2017. Pro lepší znázornění situace je krátce probráno období 1997–2006 a plánované období 2018–2020. Nemalý prostor je věnován struktuře zadlužení Ruské federace a zejména vnitřnímu a vnějšímu dluhu.

Použitou metodikou pro získání potřebných údajů je studium odborné literatury, článků a webových zdrojů. Nezbytná data jsou čerpána především z ruských a českých knih. Významným zdrojem dat praktické části je databáze Ruského statistického úřadu a Ministerstva financí Ruské federace. V práci jsou probírána data z jednotlivých zákonů o federálním rozpočtu, státních závěrečných účtů a výročních zpráv ve sledovaném období. Vývoj a stav federálního rozpočtu je znázorněn prostřednictvím grafů a tabulek. Zjištěná data jsou využívána pro vyhodnocení vývoje a stavu státního rozpočtu Ruské federace v poslední části dané práce. Seznam použitých zdrojů je uveden na konci bakalářské práce.

3 Teoretická východiska

Pojem státní rozpočet (anglicky „budget“) dle Jánošíkové (2009, s. 69) vznikl ze starofrancouzského slova „boulgette“, jehož doslovný význam je „kožený vak na peníze“. Státní rozpočet se jako fenomén v dějinách lidské společnosti objevil poměrně nedávno – v době kapitalismu. Jeho vznik souvisí s oddělením státních financí od finančních prostředků monarchů, omezením jejich moci, přechodem k demokratickým základům řízení státu a veřejného života. Rozpočet ve všech zemích světa je základem veřejných financí a hlavním fondem státních peněz.

3.1 Podstata a definice státního rozpočtu

Ekonomové uvádí různé definice státního rozpočtu. Podle Pekové (2005, s. 90) „státní rozpočet soustřeďuje největší část získaných peněžních prostředků nenávratným způsobem v rozpočtové soustavě, a proto v ní má rozhodující postavení“.

Podle Hamerníkové (2007, s. 42) je „státní rozpočet spojován s hospodařením státu. V obecném pojetí je ale vhodnější hovořit o veřejném rozpočtu jako o finanční bilanci využívané příslušným stupněm veřejné vlády k zajištění potřeb veřejné ekonomiky a cílů rozpočtové politiky“.

Pilný (2007, s. 47) uvádí tuto definici: „Státní rozpočet představuje finanční vztahy, které zabezpečují financování rozhodujících funkcí státu v rozpočtovém roce.“

Zhuravleva (2016, s. 145) píše, že „Státní rozpočet představuje měnové vztahy, které vznikají u státu s právníckými a fyzickými osobami vůči přerozdělení národního důchodu (částečně národního bohatství) v souvislosti s tvorbou a používáním rozpočtového fondu určeného na financování hospodářství, společenské a kulturní aktivity, potřeby obrany a veřejné správy.“

Na základě uvedených definic lze říct, že státní rozpočet je zvláštní finanční plán, který zahrnuje finanční prostředky na budoucí příjmy a výdaje státu a který určuje, na jaké účely a v jakém množství budou prostředky použity.

Státní rozpočet kombinuje hlavní příjmy a výdaje státu. Rozpočet je jednota hlavních finančních kategorií (daně, vládní úvěry, vládní výdaje) v jejich provozu, tj. přes

rozpočet se realizuje neustálá mobilizace zdrojů a jejich spotřeba (Zhuravleva, 2016, s. 146).

Centralizace fondů má velký ekonomický a politický význam, neboť mobilizované příjmy slouží jako jeden z hlavních nástrojů pro realizaci opatření plánovaných státem, což umožňuje manévrovat se zdroji, soustředit je na rozhodující oblasti hospodářského a sociálního rozvoje, zavést jednotnou hospodářskou a finanční politiku v zemi (Zhuravleva, 2016, s. 146).

Státní rozpočet dle Kuznetcova (2013, s. 86) jako ekonomická forma existence skutečných a objektivně podmíněných distribučních vztahů je považován za samostatnou ekonomickou kategorii. Tato kategorie se vyznačuje stejnými vlastnostmi, jaké mají finance celkem, a zároveň má řadu zvláštností, které ji odlišují od jiných oblastí a jednotek finančních vztahů. Do zvláštností státního rozpočtu patří, že státní rozpočet je považován za specifickou hospodářskou formu přerozdělení HDP a národního důchodu země. Státní rozpočet přímo ovlivní výkon ekonomiky státu. Druhá zvláštnost spočívá v tom, že pomocí státního rozpočtu dochází k přerozdělování národního důchodu mezi typy hospodářské činnosti, subjekty země a sféry veřejné činnosti. Také proporce rozpočtového přerozdělování ceny se určuje nutností rozšířené reprodukce a úkoly, které má společnost v určité fázi svého ekonomického rozvoje. Mezi nejvýznamnější zvláštnosti státního rozpočtu patří to, že oblast přidělování státních rozpočtů má zásadní význam pro složení státních financí, což je důsledkem klíčové pozice státního rozpočtu ve srovnání s ostatními finančními články.

3.1.1 Rozpočet Ruské federace

Rozpočtový aparát je organizací rozpočtového systému a principy jeho postavení jsou souhrnem federálního rozpočtu, rozpočtů subjektů Ruské federace, místních rozpočtů a rozpočtů státních mimorozpočtových fondů, i také systémem, který je založen na hospodářských vztazích, státním mechanismu Ruské federace a je řízen právními normami (Kuznetcov, 2013, s. 72).

V unitárních (jednotných) státech dle Kuznetcova (2013, s. 88) zahrnuje rozpočtový systém dvě úrovně: státní rozpočet a místní rozpočty pod jurisdikcí orgánů místní správy. Ve federálních státech se rozpočtový systém skládá ze tří úrovní:

- státní rozpočet, federální rozpočet nebo centrální vládní rozpočet;
- rozpočty členů federace;
- místní rozpočty.

V unitárních státech místní rozpočty s jejich příjmy a výdaji nejsou zahrnuty do státního rozpočtu, stejně tak ve federálních zemích nejsou zahrnuty rozpočty federací s jejich příjmy a výdaji (Kuznetcov, 2013, s. 89).

Rozpočtový systém Ruské federace dle Zhuravleve (2016, s. 155) zahrnuje tři úrovně rozpočtu:

- federální rozpočet a rozpočty státních mimorozpočtových fondů;
- rozpočty subjektů Ruské federace (21 republikánských rozpočtů RF, 55 oblastních a krajských rozpočtů, městské rozpočty v Moskvě a Petrohradu, 5 rozpočtů autonomních regionů, rozpočet Židovské autonomní oblasti) a rozpočty územních státních mimorozpočtových fondů;
- místní rozpočty (přibližně 29 000 městských, okresních, venkovských rozpočtů a rozpočtů vesnic).

Rozpočty podřízených vlád nejsou součástí příjmů a výdajů rozpočtů vyšších úrovní.

Na federální úrovni jsou zpracovány a realizovány federální rozpočty RF a rozpočty státních mimorozpočtových fondů (Penzijní fond, Fond sociálního zabezpečení, Federální fond povinného zdravotního pojištění). Tyto fondy jsou tvořeny mimo federální rozpočet a rozpočty subjektů Ruské federace a jsou určeny k realizaci ústavních práv občanů.

Podle Gritcjuka (2013, s. 56) je federální rozpočet hlavním finančním plánem RF, který je schválen Federálním shromážděním ve formě federálního zákona. Federální rozpočet je hlavním prostředkem přerozdělení národního důchodu a HDP, mobilizuje finanční zdroje, které jsou potřebné k regulaci hospodářského a sociálního rozvoje RF a k

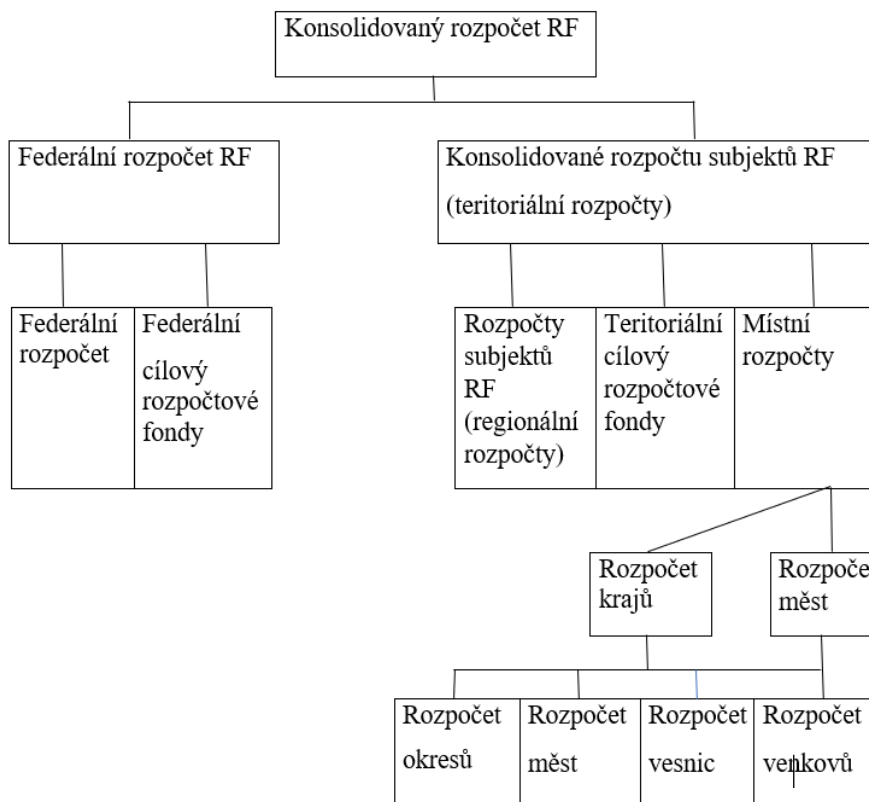
realizaci její politiky. Jeho úkolem je financovat národní správní orgány, vědeckou činnost, zajištění obranyschopnosti a přípravu vysoce kvalifikovaných odborníků na území Ruské federace.

Dle Gritejuka (2013, s. 56) druhou úroveň rozpočtového systému tvoří rozpočty subjektů Ruské federace a mimorozpočtové územní státní rozpočty, do kterých patří územní fondy povinného zdravotního pojištění. Z těchto rozpočtů je financován rozvoj především místního, lehkého a potravinářského průmyslu; komunální služby; rozvoj dopravy a komunikace. Rozpočty subjektů RF hrají důležitou roli při provádění národních a sociálních úkolů, zejména u přidělování veřejných prostředků na udržování a rozvoj sociální infrastruktury společnosti.

Na třetí úrovni rozpočtové soustavy se nestanovují státní mimorozpočtové fondy a výdaje jsou vynaloženy na řešení úkolů místní samosprávy (Gritejuk, 2013, s. 56).

Souhrn rozpočtů všech úrovní na území Ruské federace (bez mezivládních transferů a rozpočtů státních mimorozpočtových fondů) vytváří pojem „konsolidovaného rozpočtu“, který je představen na následujícím obrázku (Zhuravleva, 2016, s. 160).

Obrázek 1 Konsolidovaný rozpočet RF

Zdroj: Vlastní zpracování, Zhuravleva (2016, s. 160)

Tento rozpočet slouží jen k analýze, plánování ukazatelů rozpočtového systému a není schválen zákonodárcem.

Konsolidovaný rozpočet má velký analytický význam a poskytuje úplnou představu o struktuře příjmů a výdajů federálního rozpočtu a konsolidovaného rozpočtu subjektů RF (souhrn rozpočtů druhé a třetí úrovně s výjimkou rozpočtů územních státních mimorozpočtových fondů), jakož i o pravomoci ve financování rozpočtových výdajů na různých úrovních rozpočtového systému (Zhuravleva, 2016, s. 161).

Největším problémem v rozpočtovém systému podle Belenchuka (2009, s. 234) je fiskální federalismus, tj. rozpočtové vztahy mezi centrem a regiony. V souladu s právními předpisy Ruské federace se zisková část rozpočtů subjektů Ruské federace skládá z vlastních příjmů, mezivládních transferů (mezivládní transfery – prostředky jednoho rozpočtu rozpočtového systému RF, které se převádí do dalších rozpočtů rozpočtového systému RF) a rozpočtových úvěrů.

Podle Belenchuka (2009, s. 235) jsou vlastní daňové příjmy definovány jako příjmy, které ve státě stanovené velikosti zcela vstupují do určitých rozpočtů. Do těchto příjmů patří daňové příjmy, nedaňové příjmy, jakož i příjmy dosažené ve formě bezúplatných příjmů s výjimkou dotací.

Dle Zhuravleve (2016, s. 173) do rozpočtu RF vstupují daňové příjmy z federálních daní a poplatků, regionálních a místních daní, daní, které jsou stanoveny zvláštními daňovými režimy v souladu s normami RF Budget Code (čl. 50, 56, 61). Podle platných právních předpisů například regionální daně zahrnují majetkové daně organizací, daně z hazardních her, dopravní daně, ale místní zahrnují daně z nemovitostí a daně z pozemků.

Mezi nedaňové příjmy rozpočtu dle Zhuravleve (2016, s. 174) patří:

- příjmy z užívání majetku, který se nachází ve státním nebo obecním vlastnictví, po zaplacení daní a poplatků stanovených právními předpisy o daních a poplatcích, s výjimkou majetku autonomních institucí a také majetku státních a obecních unitárních podniků, včetně fiskálních;
- příjmy z prodeje majetku (kromě akcií, státních rezerv ze vzácných kovů a drahokamů), ve vlastnictví státních nebo obecních institucí po zaplacení daní a poplatků

stanovených právními předpisy o daních a poplatcích, s výjimkou majetku autonomních institucí, a rovněž vlastnictví státních a obecních unitárních podniků, včetně fiskálních;

- příjmy z placených služeb poskytovaných rozpočtovými institucemi po zaplacení daní a poplatků stanovených právními předpisy o daních a poplatcích;
- prostředky získané jako výsledek působení občanskoprávních, administrativních a trestních odpovědností, včetně pokut, konfiskace, kompenzace a peněžních prostředků přijatých na náhradu škody způsobené Ruské federací a subjektům Ruské federace, i dalších částek nuceného vyvlastnění prostředků zdanění občanů;
- poplatky za negativní dopady na životní prostředí, platby za využívání lesního fondu ve vztahu k minimálním sazbám platby za dřevo, poplatky za převedení lesních pozemků na nelesní pozemky a přemístění lesních pozemků do jiných kategorií pozemků, poplatky za využívání vodních biologických zdrojů podle mezivládních dohod, clo, licenční poplatek za výrobu a obrat alkoholu a výrobky obsahující alkohol, další licenční poplatky, patentové poplatky, poplatky za poskytování informací o registrovaných právech k nemovitostem a transakcích s nimi;
- ostatní nedaňové příjmy.

Bezúplatné příjmy zahrnují dotace z jiných rozpočtů rozpočtového systému Ruské federace, subvence z jiných rozpočtů rozpočtového systému Ruské federace (mezivládní subvence), subvence z federálního rozpočtu a (nebo) z rozpočtů Ruské federace, ostatní mezirozpůčtové transfery z jiných rozpočtů rozpočtového systému Ruské federace, neplacené příjmy od fyzických a právnických osob, mezinárodních organizací a vlád cizích zemí, včetně dobrovolných darů (Zhuravleva, 2016, s. 174).

Mezirozpůčtové transfery jsou tvořeny: rozpočtovými úvěry z federálního rozpočtu do rozpočtů subjektů RF, dotací na pokrytí výdajů a subvencí na realizaci určitých cílových výdajů.

3.1.2 Rozpůčtový proces Ruské federace

Rozpůčtový proces je nedílnou součástí plánování rozpočtu, jeho hlavní formou. Plánování rozpočtu je podřízeno finanční politice státu. Během plánování rozpočtu se

zajišťuje centralizované rozdělování a přerozdělování ceny společenského produktu a hodnoty národního důchodu mezi články finančního systému; dosažením dopadu financí na základní ekonomické a kvalitativní ukazatele státního programu rozvoje země; identifikací rezerv na efektivní využití materiálních, pracovních a finančních prostředků (Rozanova, 2016, s. 314).

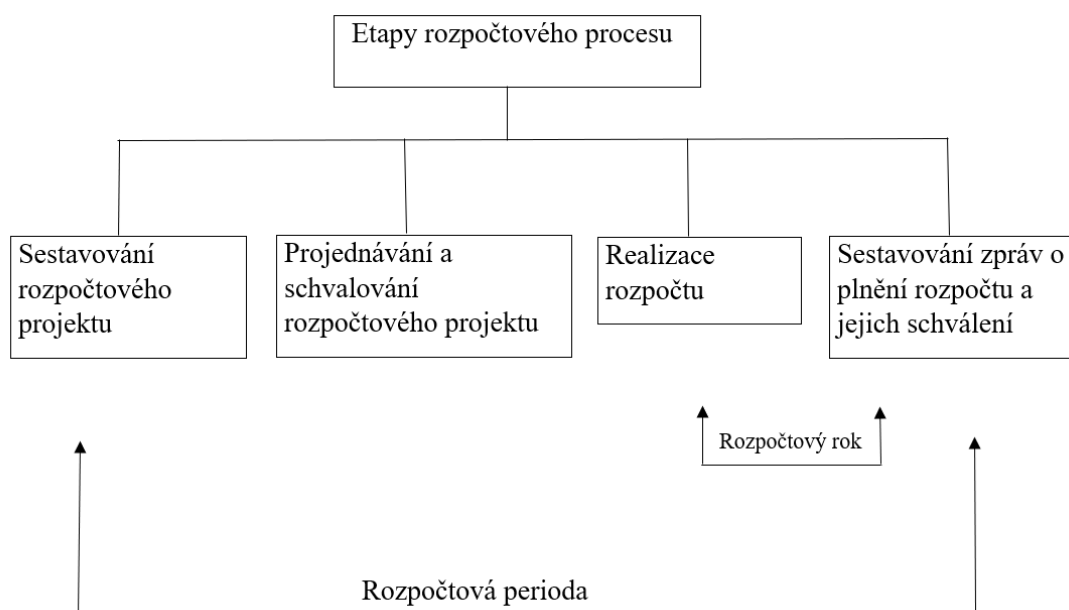
Rozpočtové plánování realizují orgány státní moci a zahrnuje rozpočtový proces, jeho normativně právní a organizační rámec, rovněž i teoretické a metodické otázky sestavování státního rozpočtu (Rozanova, 2016, s. 314).

Jako zásady plánování rozpočtu se vymezují zejména jednota právní regulace, stálost plánování, bilanční metoda a další (Rozanova, 2016, s. 314).

Podle Gritchuka (2013, s. 189) je rozpočtový proces jako hlavní forma rozpočtového plánování činnost orgánů veřejné správy, orgánů místní samosprávy a účastníků rozpočtového procesu pro sestavování a projednání návrhů rozpočtu, návrhů rozpočtu státních mimorozpočtových fondů, schvalování a realizace rozpočtů a rozpočtů státních mimorozpočtových fondů a sledování jejich plnění. Jeho obsah je určen státem a rozpočtovou strukturou země, právními normami státních orgánů a právnických osob.

Rozpočtový proces zahrnuje čtyři fáze rozpočtové činnosti, které jsou uvedeny na následujícím obrázku 2.

Obrázek 2 Etapy rozpočtového procesu

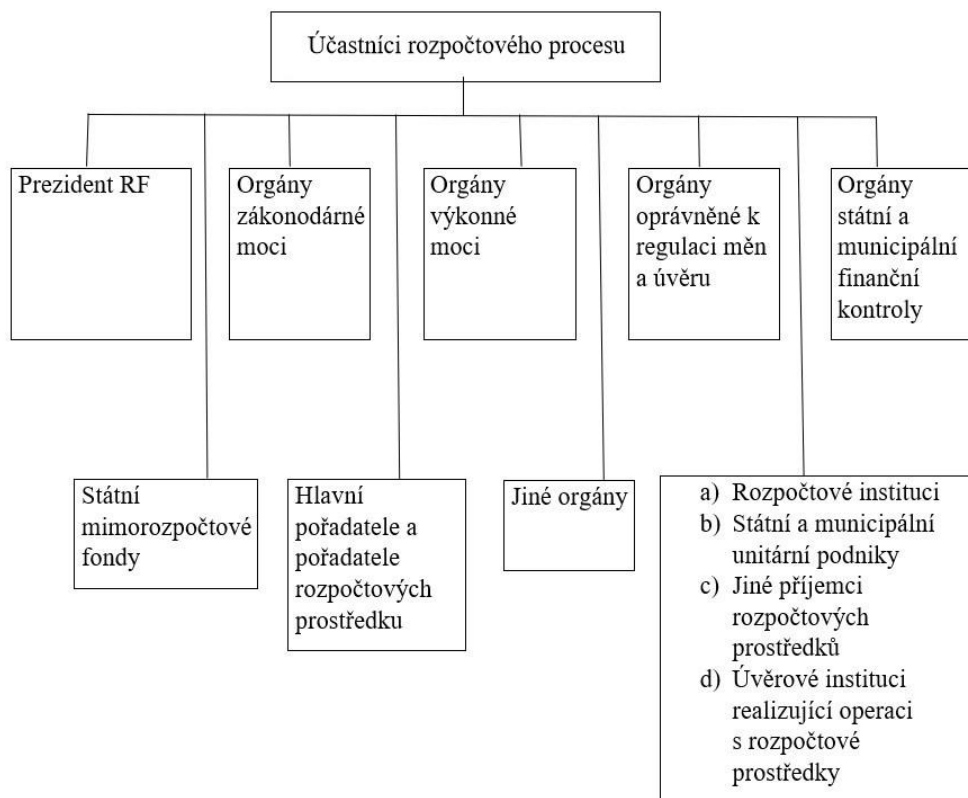
Zdroj: Vlastní zpracování, Rozanova (2016, s. 317)

Z daného obrázku je patrné, že všechny fáze rozpočtového procesu jsou vzájemně závislé a vzájemně propojené a jsou přímým odrazem nejen ekonomického života společnosti, ale také politické kultury.

Sestavování, projednávání, schvalování a realizace rozpočtu rozpočtového systému v Rusku, stejně jako kontrola nad jejich prováděním, se řídí Ústavou Ruské Federace, rozpočtovým zákoníkem RF a dalšími zákony Ruské federace, zákony republik RF, rozhodnutím státních zastupitelských orgánů moci subjektů federace, pravidly o postupu sestavování a plnění rozpočtu, které vydává Ministerstvo financí Ruské federace na základě rozpočtových právních předpisů.

Účastníci rozpočtového procesu jsou stanoveni platnými právními předpisy subjektů řízení rozpočtu a příjemci rozpočtových prostředků, které se vztahují k vypracování projektu, posouzení, schválení zákona (rozhodnutí) o rozpočtu na příští rok, a rovněž k jeho realizaci a kontrole jeho plnění z pozice právních rozpočtových předpisů (Gritejuk, 2013, s. 193).

Obrázek 3 Účastníci rozpočtového procesu

Zdroj: Vlastní zpracování, Zhuravleva (2016, s. 324)

Hlavními úkoly rozpočtového procesu dle Zhuravlevy (2016, s. 324) jsou identifikace hmotných a finančních rezerv státu, výpočet výdajů rozpočtu co nejbližší k realitě, zajištění maximální bilance rozpočtů, koordinace rozpočtů s realizovaným hospodářským programem, realizace rozpočtové regulace s cílem přerozdělit zdroje příjmů mezi rozpočty na různých úrovních, odvětví hospodářství, hospodářské oblasti atd.

3.1.3 Funkce a zásady státního rozpočtu

Dle Larine (2009, s. 15) státní rozpočet zajišťuje formování, distribuci a využívání centralizovaného fondu finančních prostředků jako povinnou podmínku fungování jakéhokoli státu. Prostřednictvím rozpočtu se realizuje přerozdělování mezi sektory, odvětví a území hrubého domácího produktu, státní regulace a stimulační ekonomiky, financování sociální politiky. Takovým způsobem rozpočet odráží finanční vztah státu s plátcem daňových a nedaňových prostředků do rozpočtu a příjemci rozpočtových prostředků.

Akumulace finančních prostředků v rozpočtu umožňuje státu realizovat sociální programy zaměřené na rozvoj zdravotní péče, kultury, vzdělávání, podpory pro chudé.

Prostředky rozpočtu a mimorozpočtových fondů jsou využívány pro vnitrostátní potřeby, které nelze uspokojit prostřednictvím soukromého podnikání; patří sem veřejná správa, státní bezpečnost, sociální programy a ekologie (Larina, 2009, s. 15).

Podstata rozpočtu jako ekonomické jednotky se projevuje v jeho funkcích. Státní rozpočet dle Lipsic (2016, s. 241) plní tyto hlavní funkce:

- distribuční;
- kontrolní;
- stimulační;
- sociální;
- funkci pro zajištění existence státu.

Podle Lipsic (2016, s. 241) díky distribuční funkci vzniká koncentrace peněžních prostředků v rukou státu a jejich spotřeba pro uspokojení vnitrostátních potřeb. Sféra činnosti distribuční funkce je dána skutečností, že téměř všichni účastníci společenské výroby vstupují do vztahů se státním rozpočtem. Základním objektem přerozdělování rozpočtu je čistý příjem, což však nevylučuje možnost přerozdělení přes rozpočet části někdy i národního bohatství.

Ve své knize Lipsic (2016, s. 242) říká, že pomocí kontrolní funkce je možné určit, jak včasné a úplně přicházejí finanční prostředky do státního rozpočtu, jak se skutečně tvoří podíly v rozdělování rozpočtových prostředků, zda jsou efektivně využívány. Tato funkce dovoluje prostřednictvím vytváření a využívání státních fondů vypovídat o tom, jak jsou finanční prostředky různých ekonomických subjektů k dispozici státu a zda velikost centralizovaných zdrojů států odpovídá objemu jeho potřeb. Základem kontrolní funkce je pohyb rozpočtových zdrojů, který se odráží v odpovídajících ukazatelích rozpočtových příjmů a výdajových úkolů.

Stimulační funkce se projevuje tím, že stát regulující ekonomické vztahy (prostřednictvím distribuční funkce), je schopen posílit nebo omezit tempo růstu průmyslu, změnit strukturu poptávky a nabídky, tj. ovlivňuje ekonomiku v závislosti na situaci v zemi (Lipsic, 2016, s. 242).

Sociální funkce se projevuje ve financování sociálních programů zaměřených na rozvoj zdravotní péče, vzdělávání atd. (Lipsic, 2016, s. 242).

Funkce zajišťující existenci státu se zaměřuje na vytvoření hmotného a finančního základu pro fungování státu, obsah administrativního aparátu země, prezidentské moci, zákonodárné a výkonné moci, justičních a celních orgánů, daňového úřadu (Lipsic, 2016, s. 242).

Podle Zhuravleve (2016, s. 164) je výstavba státního rozpočtu založena na dodržování řady zásad, která se vypracovala v procesu vývoje:

– **zásada jednoty**, která spočívá ve skutečnosti, že všechny státní příjmy a výdaje jsou soustředěny v rozpočtu (současně by měl existovat jednotný rozpočtový systém, jednotnost finančních dokumentů a rozpočtové klasifikace);

– **zásada úplnosti** spočívá v tom, že pro každou rozpočtovou položku jsou zohledněny všechny výdaje a všechny příjmy;

– **zásada skutečnosti** – předpokládá, že rozpočet je pravdivý odraz příjmů a výdajů státu;

– **zásada zveřejnění** znamená, že při sestavování a schvalování státního rozpočtu se předpokládá, že obyvatelstvo bude informováno o základních výdajích a zdrojích příjmů.

3.2 Příjmy a výdaje Federálního Rozpočtu

Na základě ministerstva financí Ruské republiky je státní rozpočet finančním plánem hospodaření státu pro daný rozpočtový rok – jedná se o souhrn očekávaných příjmů (příjmová strana rozpočtu obsahuje informace o zdrojích) a výdajů (výdajová strana rozpočtu informuje o výdajích na financování aktivit státu).

3.2.1 Obsah a struktura příjmů federálního rozpočtu RF

Rozpočtové příjmy jsou definované jako peníze, které přicházejí do státního rozpočtu a rozpočtu místních orgánů v souladu s právními předpisy Ruské (Bulgakov, 2012, s. 66).

Podle Bulgakova (2012, s. 66) obsah rozpočtových příjmů a jejich struktura jsou organicky spojené s objemem společenského produktu a národního důchodu a jsou určeny finanční politikou státu. V Ruské federaci příjmy rozpočtu vznikají v důsledku daňových a nedaňových forem příjmů a také díky bezúplatným převodům. Tvorba ziskové části rozpočtu s přechodem k tržní ekonomice má v podstatě daňový charakter a tvoří kolem 84

% z rozpočtu státního fondu. Pomocí daní stát realizuje své funkce a úkoly, které mu byly přiděleny.

Dle Taraseviche (2013, s. 318) jsou daně nucené, nenávratné a povinné platby, které jsou vypláceny do příjmu státu právnickými a fyzickými osobami. Existují daně přímé, které jsou vybírány přímo z příjmu a majetku, a nepřímé, které jsou zahrnuty v ceně zboží a tarifů za služby.

V tabulce 1 jsou uvedeny základní daňové a nedaňové příjmy státního rozpočtu Ruské federace.

Tabulka 1 Daňové a nedaňové příjmy státního rozpočtu RF

Daňové příjmy	Nedaňové příjmy
daně ze zisku, příjmu, kapitálových přírůstek	příjmy z majetku ve státním či obecním vlastnictví
daně ze statků a služeb, licenční a registrační poplatky	příjmy z prodeje majetku ve státním nebo obecním vlastnictví
daně z příjmů právnických a fyzických osob	příjmy z realizace státních rezerv
daně z majetku	příjmy ze zahraniční ekonomické činnosti (zahraniční obchod)
platby za využívání přírodních zdrojů	příjmy z prodeje pozemků a nehmotných aktiv
daně ze zahraničního obchodu a zahraničních ekonomických transakcí	přírůstky kapitálových transferů z nestátních zdrojů
cla	administrativní poplatky a platby
státní poplatky v souladu s právními předpisy Ruské Federace	sankce, náhrada škody

Zdroj: vlastní zpracování, Tarasevich (2013, s. 318-320)

Podle Taraseviche (2013, s. 321) jsou státní příjmy zařazené do různých státních peněžních fondů – rozpočtů na různých úrovních a mimorozpočtových státních fondů. Místní příjmy vstupují do místních peněžních fondů – místní rozpočty a mimorozpočtové fondy. Část příjmů zůstává k dispozici státních nebo místních podniků. Příjmy federálního rozpočtu mohou být převedeny na státní rozpočty subjektů RF a na místní rozpočty podle norem stanovených zákonem o federálním rozpočtu na příští rok.

3.2.2 Obsah a struktura výdajů federálního rozpočtu RF

Podle Zhuravleve (2016, s. 115) výdaje státního rozpočtu jsou hospodářskými vztahy, které vznikají v souvislosti s rozdělením státních fondů a jejich využíváním podle sektorových, cílových a územních účelů. Výdaje uspokojují vnitrostátní potřeby, obsah a struktura státních výdajů závisí na úkolech, které stát řeší v příslušném finančním roce.

Výdaje státního rozpočtu země dle Taraseviche (2013, s. 325) zahrnují následující hlavní skupiny:

- vojenské výdaje (výdaje na obranu státu, jakož i výplaty penze invalidům a veteránům; přezbrojení armády, přechod na kontraktní armádu také vyžaduje investice);
- výdaje na sociální a kulturní potřeby – zvýhodnění, stipendia (134 milionů Rusů využívá zvýhodnění);
- výdaje na rozvoj ekonomiky;
- výdaje na podporu hospodářské konjunktury (sčítání lidu, zemědělské sčítání apod.);
- výdaje na vydržování vnitřních orgánů (soud, OVV);
- mzdy zaměstnanců, kteří dostávají své platy ze státního rozpočtu (zaměstnanci ve vzdělávání, zdravotnictví);
- splátky úroků z veřejného dluhu – v dnešné době Rusko plně splatilo své dluhy MMF (šlo o prioritu, protože MMF diktoval podmínky, které Rusko muselo splnit), ale vnitřní dluh je stále velký;
- transfery jsou sociální platby, které stát provádí nejvíce potřebným segmentům obyvatelstva – sociální pojištění a zabezpečení, starobní a invalidní penze, přídavky na děti a podpora v nezaměstnanosti atd. Prostřednictvím transferových plateb vláda mění strukturu výroby zboží soukromého sektoru.

Vládní výdaje jsou realizované z různých fondů – jak z centralizovaných (rozpočty různých úrovní, státní mimorozpočtové fondy), tak z decentralizovaných (fondy státních organizací), pouze v souladu s plánováními a finančními předpisy, které jsou schváleny příslušnými orgány, přitom se používají různé metody: financování, poskytování rozpočtových půjček a rozpočtových úvěrů atd. (Tarasevich, 2013, s. 339).

Podle Taraseviche (2013, s. 339) je financování státních nebo obecních výdajů řízeno právními normami pomoci státních či obecních prostředků bezúplatně a nenávratně pro činnost a rozvoj podniků, organizací a institucí v souladu s jejich úkoly a funkcemi.

Nenávratnost a bezplatnost financování ji odlišuje od poskytování půjček a úvěrů za podmínkou úhrady.

Při přechodu na tržní ekonomiku rozpočtovou legislativou je předpokládána možnost alokace finančních prostředků ze státního rozpočtu na základě úhrady prostřednictvím rozpočtového úvěru (Tarasevich, 2013, s. 339).

3.2.3 Saldo státního rozpočtu RF

Dle Kuznetcova (2013, s. 88) v procesu sestavování, schvalování a realizace rozpočet musí být vyrovnaný ze strany příjmů a výdajů. Avšak v důsledku různých faktorů (ekonomických, politických, přírodních aj.) často vzniká situace, kdy jsou státní příjmy (daňové a nedaňové) odlišné od státních výdajů. V tomto případě nastává rozdíl mezi státními příjmy a výdaji, který tvoří kladné nebo záporné saldo státního rozpočtu.

Státní rozpočet dle Kuznetcova (2013, s. 89) může být ve třech různých podobách:

1) pokud jsou rozpočtové příjmy větší než výdaje, saldo rozpočtu je kladné, což odpovídá přebytkovému státnímu rozpočtu;

2) pokud jsou příjmy rovny výdajům, saldo rozpočtu je nulové, tj. rozpočet je vyrovnaný;

3) pokud jsou příjmy rozpočtu nižší než výdaje, saldo je záporné, tj. státní rozpočet je schodkový (deficit).

Kuznetcov uvádí, že (2013, s. 91) v různých fázích ekonomického cyklu je státní rozpočet jiný. V době recese příjmy klesají (protože se sníží hospodářská aktivita, a tím báze zdanění), a proto se deficit (pokud existuje původně) zvyšuje a přebytek (pokud je dosahován) se snižuje. V případě expanze se naopak sníží rozpočtový deficit (protože se zvyšují daňové příjmy, tj. příjmy rozpočtu) a přebytek se zvyšuje.

Podle Bulgakova (2012, s. 84) lze přebytkové nebo kladné saldo rozpočtu definovat z různých pohledů. Z pozice státního rozpočtu – to je přebytek objemu příjmů nad objemem výdajů, nadbytek rozpočtových prostředků. Důsledkem nerovnováhy může být zvýšení inflace, v tomto případě je prováděna politika přebytku, která ji omezuje. Daná politika je často nutná ke snížení zahraničních dluhových závazků země. Z pozice obchodní bilance to je ukazatel, který odráží přebytek vývozu výrobků nad dovozem (vypočítá se v peněžním vyjádření).

Dle Bazileviche (2015, s. 83) může být kladné saldo rozpočtu dvou typů, a to primární přebytek, který ukazuje, že zisk ze státního rozpočtu minus získané prostředky

bude vyšší než celkové výdaje snížené na obsluhu státního dluhu (platby jistiny a úroků), a sekundární, který je pozitivním saldem rozpočtu odrážejícím platby za vnější a vnitřní dluhy.

Přebytek státního rozpočtu má své výhody a nevýhody, říká Bulgakov ve své knize (2012, s. 85). Mezi výhodami jsou existence stálých rezerv na případ nepředvídaných výdajů, možnost nasměrovat peníze na řešení dalších úkolů např. na pokrytí deficitu rozpočtových prostředků na regionální úrovni. Do výhod také patří vytváření důvěry k zemi jako k partnerovi a emitentovi. Se stabilním přebytkem se zvyšují ceny cenných papírů společností a úvěry lze jednodušeji získat za nižší cenu. Důvodem jsou minimální rizika ze strany věřitele. Další výhodou je možnost provádět liberální politiku v oblasti daní. Výsledkem je snížení celkového tlaku na podnikatelskou sféru a hospodářský rozvoj.

Do nevýhod rozpočtového přebytku Bulgakov (2012, s. 86) řadí zpomalení ekonomiky a zejména zvětšení výše příjmů nad výdaji, což znamená, že podíl finančních prostředků bude získán z ekonomiky. Růst přebytku vede ke zpomalení ekonomiky. Objem peněz a konkurence klesá. Vznik skryté nerovnováhy ve státním rozpočtu také patří do nevýhod rozpočtového přebytku. Důvodem je příliv velkého množství úvěrových prostředků, což vede ke zvýšení úroků, které platí země za použití externích půjček. Kladné saldo je jedním z rysů špatného řízení, protože rezervy nejsou zaměřeny na „deficitní“ odvětví hospodářství nebo na rozvoj společné infrastruktury, ale hromadí se ve formě hotovosti. Kladné saldo je jedním ze signálů špatné politiky země v oblasti daní. V daném případě jsou podniky nuceny platit velké daně, aby udržely vyrovnaný rozpočet. Namísto rozvoje podnikání se peníze převádějí státu, který prostě hromadí finanční prostředky.

Dle Bulgakova (2012, s. 86) přebytek státního rozpočtu ve skutečnosti nastává velmi zřídka. Nejčastěji dochází k deficitu, což je přebytek rozpočtových výdajů nad příjmy.

Podle Zolotarchuka (2013, s. 219) existují různé příčiny vzniku rozpočtového deficitu, například: růst veřejných výdajů v souvislosti s restrukturalizací ekonomiky a potřebou průmyslového rozvoje, růst nesplaceného veřejného dluhu, snížení příjmů státního rozpočtu během hospodářské krize, extrémní okolnosti (války, přírodní katastrofy), neefektivnost finančního systému státu, politický populismus, který je vyjádřen růstem sociálních programů, které nejsou financovány, korupce ve veřejném sektoru, neefektivnost daňové politiky, která způsobuje nárůst stínové ekonomiky atd.

Velikost deficitu se dle Zolotorchuka (2013, s. 220) liší v závislosti na konkrétní ekonomické situaci. Kvůli nepříznivým ekonomickým podmínkám se schodky zvyšují. Na základě výše uvedených důvodů lze identifikovat následující typy rozpočtového deficitu:

- výjimečný deficit – (vátky, přírodní katastrofy) proti nim je obtížné se pojistit, vytvářejí se mimorozpočtové a rezervní fondy pro zabránění a odstranění následků;
- strukturální deficit – rozdíl mezi federálními příjmy a výdaji s podmínkou úplného zaměstnání;
- cyklický deficit – rozdíl mezi reálným a strukturálním deficitem;
- skutečný deficit – vzniká v důsledku stálého nárůstu výdajů a skutečného zpoždění příjmů;
- dočasný deficit – je založen na řadě objektivních (přírodní katastrofy) a subjektivních (chyby v plánování, kolísání cen na světovém trhu) příčin;
- chronický deficit – se vyskytuje během dlouhé doby. Důvody pro to jsou dlouhý cyklus hospodářské krize a dlouhotrvající války atd.;
- primární deficit – rozdíl mezi příjmy a výdaji rozpočtu, s výjimkou úroků z veřejného dluhu;
- a při zohlednění procent lze určit konečný deficit.

Světová praxe dle Belenchuka (2009, s. 189) zná čtyři základní způsoby řešení deficitu země. První je snížení rozpočtových výdajů. Tento způsob překonání rozpočtového deficitu je nejjednodušší a nejbolestivější, protože stát obvykle financuje ty potřeby společnosti, které trh nemůže zajistit kvůli jejich neziskovosti. A tedy snížení rozpočtu nevyhnutelně ovlivní nejzranitelnější segmenty společnosti. Druhý je hledání zdrojů dodatečných příjmů. S růstem inflace rychle rostou celkové příjmy firem a občanů, což znamená, že daně z těchto příjmů také rostou. V důsledku inflace rostou rozpočtové výdaje. Jak ukazuje celosvětová zkušenost, rozpočtové výdaje se zvyšují rychleji než výše daňových příjmů a deficit se nezhoršuje, ale dokonce se zvyšuje. Důvod je jednoduchý: výdaje musí být provedeny dnes a v běžných cenách a daně jsou vždy převzaty z příjmů včerejších vytvořených ze staré cenové hladiny. Za třetí je bráno vydání (emise) nezajištěných peněz použitých k financování vládních výdajů. Nejjednodušším a nejnebezpečnějším způsobem, jak zaplnit díry v rozpočtu – emise hotovostních a bezhotovostních peněz nad rámec skutečných potřeb ekonomiky. Poslední způsob je půjčování peněz od občanů, bank, obchodních organizací, jiných států a zahraničních

finančních organizací. Stejně jako občan nebo hospodářská organizace při nedostatku peněz si stát může půjčovat především u vlastní státní banky (to je způsob, jaký dnes používá Rusko), ale možnosti půjčování státu u národní banky jsou zpravidla poměrně omezené.

Dle Gusejnova (2014, s. 69) v případě přijetí rozpočtu na následující finanční rok s deficitem a zákonem o rozpočtu mají být schváleny zdroje financování (pokrytí) rozpočtového deficitu. Zdroje financování rozpočtového deficitu jsou přírůstkem finančních prostředků do rozpočtu směřujících k pokrytí rozdílu ve státním rozpočtu, který vyplývá z převýšení rozpočtových výdajů nad příjmy, a ke splacení dříve přitahovaných dluhových závazků. Zdroje financování deficitu federálního rozpočtu jsou rozděleny na vnitřní a vnější.

Gusejnov uvádí (2014, s. 69), že mezi vnitřní zdroje patří úvěry poskytnuté Ruské federaci od úvěrových institucí v měně Ruské federace (v rublech), státní půjčky prováděné vydáváním cenných papírů od Ruské federace, rozpočtové půjčky a rozpočtové úvěry získané z rozpočtů jiných úrovní rozpočtového systému Ruské federace, výnosy z prodeje státního majetku a částka, která překročila výnosy nad příjmy státních rezerv.

Vnější zdroje dle Gusejnova (2014, s. 69) zahrnují státní půjčky přijaté v cizí měně vydáváním cenných papírů od Ruské federace, půjčky od vlád cizích zemí, bank, firem, mezinárodních finančních organizací a úvěry mezinárodních finančních organizací v cizí měně.

Zdroje financování rozpočtového deficitu subjektu RF mohou být v podobě rozpočtových půjček a rozpočtových úvěrů získaných z rozpočtů jiných úrovní rozpočtového systému, úvěrů přijatých od úvěrových institucí, prostředků z prodeje majetku ve veřejném vlastnictví subjektu Ruské federace a v podobě změn zůstatků finančních prostředků na účtech pro účtování rozpočtových prostředků subjektu Ruské federace (Gusejnov, 2014, s. 69).

Podle Belenchuka (2009, s. 193) za účelem vyrovnání státního rozpočtů zastupitelské orgány mohou stanovit mezní rozsah rozpočtového deficitu. V případě překročení extrémní úrovně deficitu je zaveden mechanismus sekvestrace výdajů. Sekvestrace spočívá v poměrném snížení vládních výdajů, například o 5, 10, 15 % měsíčně pro všechny rozpočtové položky během zbývajících finančního roku.

Pro zemi s dynamicky vyvinutou ekonomikou rozpočtový deficit není strašný, ale částka přijatá státem by neměla způsobit obtíže pro ekonomiku země a pro daňové poplatníky.

Avšak rozpočtový deficit dle Gusejnova (2014, s. 69) vede ke zvýšení státního dluhu a zároveň vede k ukončení nebo omezení sociálních dávek, což má významný dopad na blahobyt občanů státu. Obvykle se počítá, že pokud deficit státního rozpočtu nepřesáhne 5 % HDP země, je to přípustné.

Podle Lipsic (2016, s. 45) státní dluh představuje celkový počet finančních půjček, které stát přijal k pokrytí rozpočtových schodků. Výše veřejného dluhu je vyjádřena buď v národní měně, nebo v amerických dolarech. Pro objektivní srovnání je indikováno jako procento hrubého domácího produktu (HDP) země.

Státní dluh se dle Lipsic (2016, s. 45) člení na krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý. Úvěry po dobu do jednoho roku spadají do první kategorie. Střednědobý dluh je půjčkou na dobu do 5 let, dlouhodobý na dobu delší než 5 let. Nejtěžšími jsou pro stát krátkodobé dluhy, které jsou zpravidla přijímány s nejvyššími úrokovými sazbami.

Kromě toho Lipsic ve své knize (2016, s. 45) dělí státní dluh na vnější a vnitřní. Pod pojmem vnější dluh se rozumí dluh státu vůči jiným zemím, cizím příslušníkům, společnostem, finančním institucím. Vnitřní dluh je dluh státu vůči jeho vlastním občanům nebo společnostem, které jsou držiteli státních cenných papírů. Současně výše vnitřního dluhu nezahrnuje státní dluh ze sociálních plateb.

Přítomnost státního dluhu má dle Gusejnova (2014, s. 69) další skutečně negativní důsledky. Splácení vnitřního dluhu vyplácením úroků obyvatelstvu zvyšuje rozdíly v příjmech různých sociálních skupin a to znamená, že vlastníci státních cenných papírů při jejich vykoupení budou ještě bohatší. Dalším důsledkem je to, že zvýšení daní na úhradu úroků ze státního dluhu může zpomalit růst národní výroby. Zároveň vládní půjčky v národním bankovním systému na vyplácení úroků ze státního dluhu vedou ke snížení investic uvnitř země a existence státního dluhu vytváří psychologické napětí v zemi, což způsobuje nejistotu v podnikatelské činnosti její ekonomiky.

3.3 Fiskální politika Ruské federace

V makroekonomice existuje spousta definic pojmu „fiskální politika“.

Podle Bulatova (2012, s. 115) rozpočtová anebo fiskální politika – opatření vlády pro vyrovnávání hospodářských cyklů a zajištění ekonomického růstu země prostřednictvím manipulace se státním rozpočtem. Fiskální politika přímo souvisí se státním rozpočtem, daněmi, vládními peněžními příjmy a výdaji. V tržní ekonomice je jádrem státní hospodářské politiky.

Podle Lipsic (2016, s. 90) je fiskální politika vytvoření státního rozpočtu prostřednictvím systému zdanění a manipulace prostředky státního rozpočtu za účelem dosažení hlavních cílů (růst průmyslu, zaměstnanost, snížení tempa inflace).

Podle Gusejnova (2014, s. 156) je fiskální politika státu systém regulace ekonomiky prostřednictvím veřejných výdajů a daní, tj. manipuluje s daněmi a veřejnými výdaji.

Rozanova uvádí tuto definice (2016, s. 79) – fiskální politika je soubor finančních opatření státu, který reguluje vládní příjmy a výdaje.

Zhuravleva píše (2016, s. 160), že fiskální politika – to jsou vládní opatření změny vládních výdajů, daní a stavu státního rozpočtu, jejichž cílem je zajistit plnou zaměstnanost, platební bilanci a hospodářský růst při tvorbě neinflačního HDP.

Nástroji fiskální politiky jsou dle Belika (1989, s. 25) výdaje a příjmy státního rozpočtu, a to vládní nákupy, daně, transfery aj.

Fiskální politika je tedy souborem opatření v oblasti zdanění zaměřených na tvorbu příjmové části státního rozpočtu, zlepšení fungování celé národní ekonomiky, zajištění ekonomického růstu, zaměstnanosti a stability peněžního oběhu. Fiskální politika je systém regulace ekonomiky prostřednictvím změn vládních výdajů a daní, a to znamená neustálý zásah státu do ekonomických procesů a jeví za účelem regulace jejich toků.

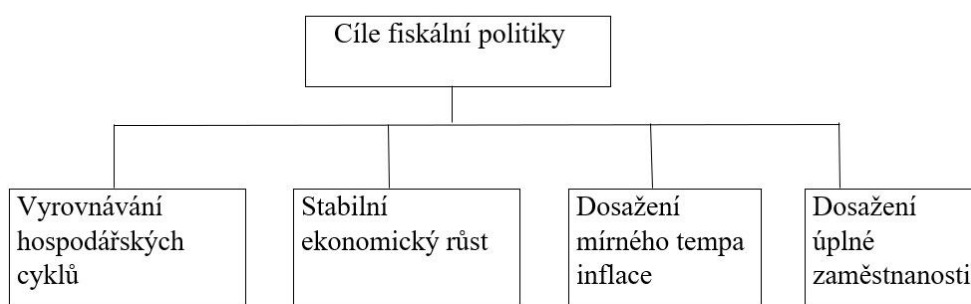
Rozpočtová politika Ruské federace je těsně spojená se systémem národních účtů, které představují dle Obraztcové (2008, s. 15) nejdůležitější článek ekonomické statistiky v teoretickém a v analytickém aspektu. SNS stanoví nejen kritéria uspořádání informací, ale udává také statistické definování základních ekonomických tříd a prvků ekonomického obratu.

Základními nástroji realizace fiskální politiky dle Bulatova (2012, s. 116) jsou daňové a rozpočtové regulační orgány. Do základních daňových regulátorů patří daňové sazby, daňové výsady, úvěry, objekty zdanění, subjekty placení, zdroje daní, sankce a zrychlená politika odpisování.

Mezi rozpočtové regulátory dle Bulatova (2012, s. 116) patří státní investice, státní nákupy statků a služeb, státní transfery, úroveň centralizace státních prostředků, souvislost mezi federálními, republikánskými a místními rozpočty, rozpočtový deficit, vztahy mezi státním rozpočtem a mimorozpočtovými fondy, rozpočtová klasifikace příjmů a výdajů, sociální programy a veřejné práce.

Fiskální politika státu má čtyři základní cíle své činnosti, které jsou uvedené na následujícím obrázku 4.

Obrázek 4 Základní cíle fiskální politiky

Zdroj: Vlastní zpracování, Bulatov (2012, s. 134)

Mimo to vládní cíle fiskální politiky zahrnují zajištění vyrovnávání důchodu občanů, podporu sociálně významných odvětví dotací a investic, podpora malých podniků, čistého vývozu, stabilizace ekonomiky, dovozní omezení na domácím trhu atd. (Bulatov, 2012, s. 78).

4 Rozbor státního rozpočtu Ruské Federace

V předchozí kapitole je teoreticky rozebrán obsah a struktura příjmů a výdajů rozpočtu Ruské federace, což je jen podpěrným teoretickým základem pro následující zpracování.

V dané kapitole je rozebrán vývoji rozpočtu Ruské federace za posledních deset let v období 2007–2017. Pro lepší znázornění vývoje rozpočtu Ruské federace se probírá rozpočet v období 1997–2006 a také plánované období 2018–2020. Data jsou čerpaná především z Ruského statistického úřadu a Ministerstva financí Ruské federace.

4.1 Rozpočet Ruské federace v letech 1997–2006

Do roku 1991 byl dle Brodskaja (2014, s. 23) do státního rozpočtu SSSR zahrnut státní rozpočet RSFSR, podobně jako i rozpočet ostatních republik Svazu. Státní rozpočet SSSR zahrnoval všechny rozpočty na území státu, včetně venkovských a městských částí. Rozpočet SSSR se skládal ze svazového rozpočtu, státních rozpočtů patnácti svazových republik a rozpočtu státního sociálního pojištění. Ve svazovém rozpočtu v letech 1970–1990 bylo soustředěno 50–52 % prostředků státního rozpočtu. Rozpočty svazových republik tvořily 48–50 %, z toho 35 % se nacházelo ve vlastnictví republikových rozpočtů a 15 % ve vlastnictví místních rozpočtů.

V roce 1991 rozpočtový systém Ruské federace prošel dramatickými změnami. V souladu se zákonem RSFSR ze dne 10. 10. 1991 č. 1734–1 „o základech rozpočtové soustavy a rozpočtového procesu v RSFSR“ a řadou dalších zákonů a nařízení vlády Ruské federace byl rozpočtový systém Ruska radikálně restrukturalizován a začal zahrnovat tři úrovně.

Podle Robinsona (2013, s. 9) byly během 90. let ekonomické problémy mimo kontrolu vlády, protože ekonomická krize ji zbavila prostředků k vytváření politických řešení a možná i vůle k tomu. Od roku 2000 se však tato otázka řeší, neboť stát disponuje finančními prostředky k tomu, aby stimuloval národní politiku.

V souladu s Kodexem rozpočtu Ruské federace od 1. ledna 2000 jsou do rozpočtu RF začleněny státní mimorozpočtové fondy vytvořené ještě v devadesátých letech.

V letech 2003–2004 byl reformován rozpočtový systém Ruska a v důsledku toho byly místní rozpočty rozdělené do dvou úrovní: rozpočet krajů a rozpočet měst.

Při přechodu na tržní mechanismus se zásadně změnilы příjmy rozpočtové soustavy Ruska. Hlavními příjmy Ruské federace, stejně jako v zemích s vyspělou tržní ekonomikou, se staly daně.

Každý rok vláda Ruské federace schvaluje zákon o příjmech do federálního rozpočtu a poté jde o faktické plnění rozpočtu na určité plánované období.

Tabulka 2 Rozpočtový plán Ruské federace v letech 1997-2006 (mld. rub.)

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Příjmy	434,3	367,5	473	1103	1193	2126	2562	3274	4980	6170
Výdaje	529,7	499,9	575	1014	1193	1947	2414	2768	3539	4431
Saldo	-95,4	-132,4	-102	89	0	179	148	506	1441	1739

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Z tabulky 2 lze vyvodit, že od roku 2000 ruská vláda předpokládala ekonomický růst a stabilizaci situace, která nastala po rozpadu Sovětského svazu.

Tabulka 3 Federální rozpočet Ruské federace v letech 1997–2006 (mld. rub.)

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Příjmy	314	299	612	1132	1594	2204	2586	3428	5782	6279
Výdaje	500	468	674	1029	1321	2054	2358	2708	4116	5065
Saldo	-186	-169	-62	103	273	150	228	720	1666	1214

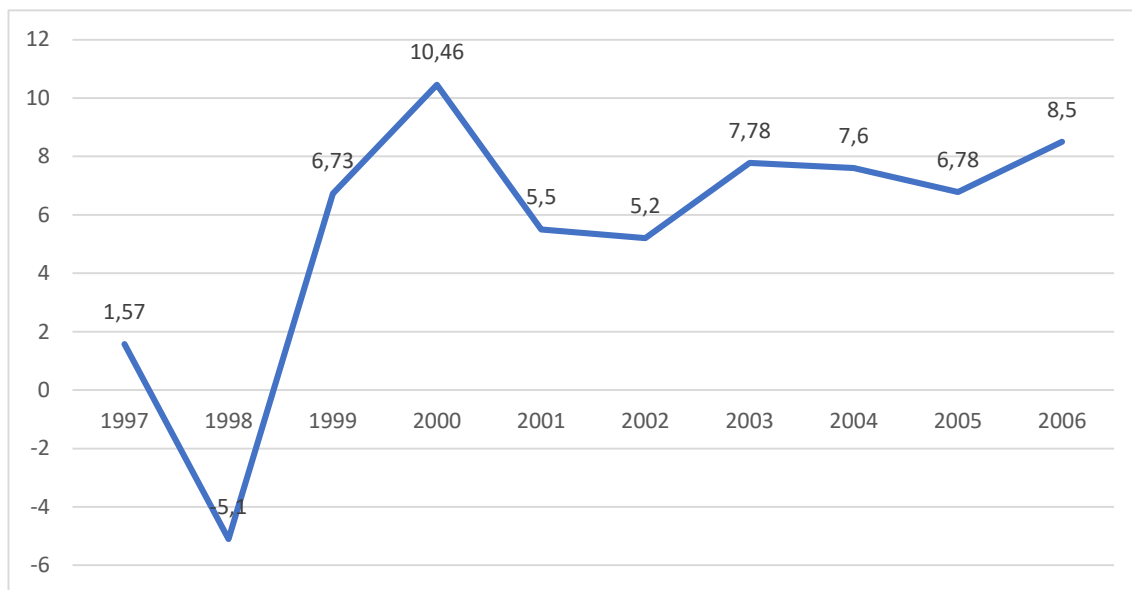
Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Podle dat z tabulky 3 je patrné, že rozpočtový plán Ruské federace v období 1997–2006 nebyl splněn ani v jednom roce. V letech 1998, 2000, 2002 byl rozpočtový plán víceméně naplňován na úrovni 78 %, 115,7 % a 83,8 %, v ostatních letech se skutečný rozpočet RF za tato období významněji lišil od skutečnosti. Avšak dá se říct, že stabilizace rozpočtové situace opravdu nastala v roce 2000 a v následujících letech byl rozpočtový plán splněn s přebytkem.

V letech 1997–1998 nebyl rozpočtový plán splněn, ale od roku 1998 začalo mírné vyrovnávání příjmů a výdajů federálního rozpočtu Ruské federace a už od roku 2000 saldo federálního rozpočtu začalo vykazovat kladnou hodnotu.

V roce 2000 růst příjmů rozpočtu RF tvořil 154 % ve srovnání s předchozím rokem. V následujících letech tento růst pokračoval. K nejvýznamnějšímu růstu příjmů federálního rozpočtu došlo v roce 2005–159 % ve srovnání s rokem 2004. Výdaje se samozřejmě každoročně zvyšovaly, ale současně došlo k mírnému vyrovnání rozpočtu.

Graf 1 Tempo růstu HDP Ruské federace v letech 1997-2006 (%)

Zdroj: vlastní zpracování, The world bank (2018)

Z grafu 1 vyplývá, že nejhorší výkon ekonomiky Ruska nastal v roce 1998 na úrovni 5,1 %, v následujících letech tempo růstu HDP Ruské federace vykazovalo rostoucí trend. Největší podíl je zaznamenán v roce 2000 ve výši 10,46 % a poté tempo růstu HDP RF kolísalo v rozmezí 5,2–8,5 % do roku 2006. V roce 1998 nastala hospodářská krize, což ovlivnilo růst deficitu federálního rozpočtu Ruské federace a zároveň snížení tempa růstu HDP.

4.2 Rozbor státního rozpočtu Ruské federace v letech 2007–2010

V červenci 2007 prezident RF podepsal federální zákon „o federálním rozpočtu na rok 2008 a na plánované období 2009 a 2010“. Jedná se o první finanční dokument v historii státu, který byl vytvořen s perspektivou na tři roky. 1. října 2015 Putin podepsal zákon o návratu k jednoletému rozpočtovému plánování. Toto rozhodnutí bylo učiněno proto, aby se zabránilo chybám při rozdělování veřejných financí kvůli kolísání měnových kurzů a cen ropy. Avšak další rozpočet na rok 2017 a plánované období 2018–2019 se stal tříletým.

Tabulka 4 Struktura příjmů federálního rozpočtu RF v letech 2007-2010 (mld. rub.)

Rok	2007	2008	2009	2010	
1	Příjmy celkem	7 781,10	9 275,90	7 337,80	8 305,40
1.1.	Příjmy z ropy a zemního plynu	2 897,40	4 389,40	2 984,00	3 830,70
1.2.	Příjmy z jiných než ropných a plynárenských činností	4 883,70	4 886,50	4 353,80	4 474,70
1.2.1.	Příjmy spojené s vnitřním průmyslem	2 140,60	1 884,80	1 453,70	1 697,70
1.2.1.1.	DPH (vnitřní)	1 390,40	998,4	1 176,60	1 328,70
1.2.1.2.	Spotřební daně	108,8	125,2	81,7	113,9
1.2.1.3.	Daň z příjmů právnických osob	641,3	761,1	195,4	255
1.2.2.	Příjmy spojené s dovozem	1 385,30	1 794,60	1 360,40	1 787,10
1.2.2.1	DPH na dovozní zboží	871,1	1 133,80	873,4	1 169,50
1.2.2.2.	Spotřební daně z dováženého zboží	26,1	35,3	19,8	30,1
1.2.2.3.	Dovozní cla	488	625,6	467,2	587,5
1.2.3.	Ostatní	1 357,90	1 207,10	1 539,70	990

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Podle federálního zákona „o federálním rozpočtu na rok 2007“ (s ohledem na federální zákon z 19. 12. 2006 č. 238– FZ), objem příjmů federálního rozpočtu v roce 2007 činil 104,5 % předpokládaného objemu za rok 2007.

Nejvýznamnější podíl na celkových příjmech do státního rozpočtu Ruské federace tvořily příjmy z ropy a zemního plynu 37,2 %, celkem 2 897,4 mld. rublů, vnitřní daň z přidané hodnoty dosahovala podílu 17,9 %, celkem 1 390,40 mld. rublů, daň z přidané hodnoty na dovozní zboží 11,2 %, celkem 871,1 mld. rublů, daň z příjmů právnických osob tvořila 8,2 %, celkem 641,3 mld. rublů, dovozní cla dosahovala 6,3 %, celkem 488 mld. rublů, spotřební daně činily 1,4 %, celkem 108,8 mld. rublů, spotřební daně z dováženého zboží 0,3 %, celkem 26,1 mld. rublů, ostatní příjmy zaujímaly 17,45 % příjmu federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2007.

V roce 2008 vláda Ruské federace splnila federální zákon „o federálním rozpočtu na rok 2008 a plánované období 2009–2010“ (s ohledem na federální zákon z 8. 11. 2008 č. 122– FZ) o 3,6 % více předpokládaného objemu rozpočtu (8 956,70 mld. rublů).

V roce 2009 příjmy federálního rozpočtu činily 109,3 % předpokládaného objemu ve výši 7 337,80 mld. rublů. V následujícím roce objem příjmů tvořil 105,5 % plánovaného objemu ve výši 8 305,40 mld. rublů.

Ve srovnání s rokem 2007 v roce 2008 došlo ke snížení vnitřní daně z přidané hodnoty (DPH) o 28,2 %. V roce 2009 se v porovnání s rokem 2008 zvýšil příjem z této daně o 18 %. Avšak v roce 2010 se příjmy z DPH zvýšily o 11,4 % oproti roku 2009.

Porovnání dat tedy ukazuje, že daňové příjmy představují největší část příjmů federálního rozpočtu Ruské federace, což je asi 60 % všech příjmů. Ostatní příjmy federálního rozpočtu RF připadají na příjmy z prodeje ropy a zemního plynu.

Příjmy z ropy a zemního plynu ve sledovaném období kolísaly s různým rozpětím a současně tvořily téměř polovinu příjmové části. V roce 2008 tyto příjmy vzrostly o 51,5 % ve srovnání s předchozím rokem, v následujícím roce se však situace změnila opačným směrem. V roce 2009 se příjmy z ropy a zemního plynu snížily o 34,3 % v porovnání s rokem 2008, ale v roce 2010 vzrostly o 28,4 % oproti roku 2009, ale pořád byly nižší než v roce 2008.

Plnění rozpočtu ve finančním roce 2009 se uskutečnilo v náročných krizových podmínkách. Za účelem zmírnění situace byl základní objem výdajů v roce 2009 zachován bez ohledu na výrazný pokles příjmů.

Tabulka 5 Struktura výdajů federálního rozpočtu RF v letech 2007-2010 (mld. rub.)

Rok	2007	2008	2009	2010
Výdaje celkem	5 986,60	7 570,90	9 660,10	10 117,50
„Celostátní otázky“	815,7	839,4	853,1	887,9
včetně obsluhy státního dluhu	143,1	153,3	176,2	195
Národní obrana	831,9	1 040,90	1 188,20	1 276,50
Národní bezpečnost a vymáhání práva	667	835,6	1 004,50	1 085,40
Národní hospodářství	692,6	1 025,00	1 650,70	1 222,70
Bydlení a komunální služby	294,9	129,5	151,6	234,9
Ochrana životního prostředí	8,2	10,2	13	13,5
Vzdělávání	294,6	355	418	442,8
Kultura, kinematografie a masmédiá	71	88,9	111,7	125,6
Zdravotnictví a sport	196,5	278,2	352,3	347,4
Sociální politika	214,0	293,6	323,5	344,9
Mezirozpočtové transfery	1 900,1	2 674,60	3 593,40	4 135,90

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

V roce 2007 výše výdajů federálního rozpočtu činila 91,7 % prognózy (5 986,6 mld. rublů), v následujícím roce objem všech výdajů tvořil 107,8 % předpokládaného objemu (7 570,9 mld. rublů), což představuje nárůst o 26,5 % oproti roku 2007 (5 986,6

mld. rublů v roce 2007). V letech 2009 a 2010 skutečný objem výdajů federálního rozpočtu RF nejvíce odpovídal plánovanému objemu ve výši 98 % a 99 %.

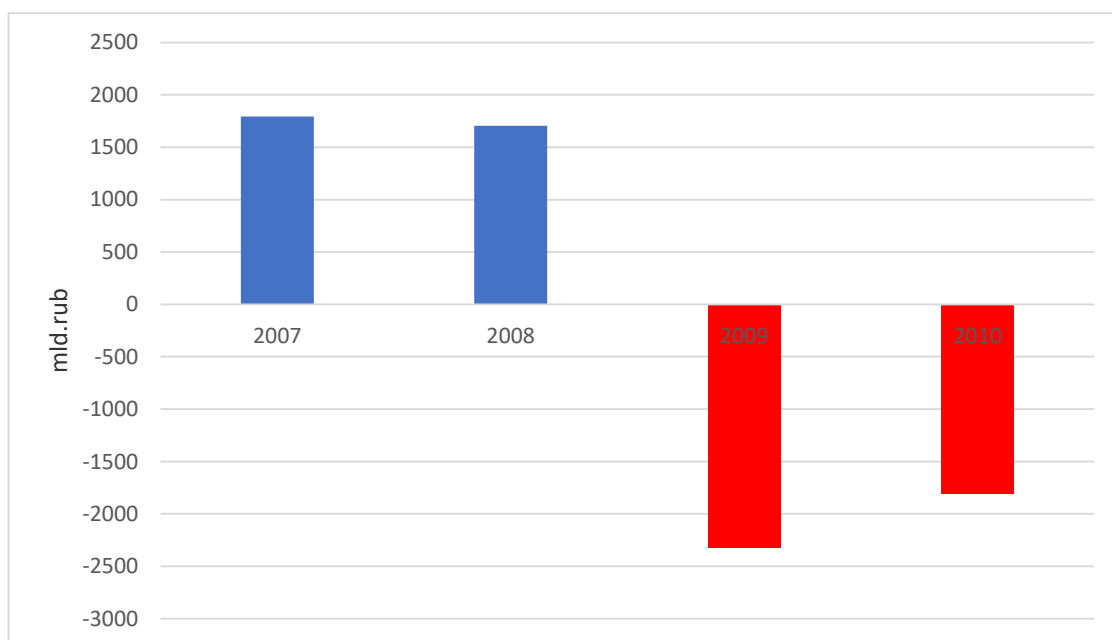
Zásadní podíl v klasifikaci výdajů zauímají transfery mezi rozpočty. V roce 2007 byl podíl využití těchto prostředků ve výši 31,8 %, a pokud jde o dynamiku tohoto ukazatele, pak se již ve stejném období následujícího roku zvýšil o 3,5 % (v roce 2008) a v peněžním vyjádření se zvýšil o 774,5 mld. rublů. V roce 2008 podíl výdajů na transfery mezi rozpočty činil 35,3 %, a když jde o dynamiku tohoto ukazatele, pak se výdaje ve stejném období následujícího roku (2009) již zvýšily o 2,0 % a v peněžním vyjádření o 918,9 mld. rublů. V roce 2010 mezirozpočtové transfery dosahovaly největšího podílu v klasifikaci výdajů ve sledovaném období 2007–2010 (4 135,9 mld. rublů).

Hlavními položkami výdajů za toto období zůstávají výdaje na národní obranu, národní hospodářství, na národní bezpečnost a vymáhání práva. V roce 2008 výdaje na dané potřeby v porovnání s rokem 2007 výrazně vzrostly. Výše výdajů na národní obranu se zvýšila o 25,1 %, na národní bezpečnost a vymáhání práva o 25,3 %, na národní hospodářství o 47,9 %. V následujících letech (2009, 2010) tendence růstu výdajů podle těchto článků zůstala stejná.

Velkou a poměrně rostoucí položkou federálního rozpočtů jsou výdaje na „celostátní otázky“. Tento pojem zahrnuje následující položky: činnost prezidenta Ruské federace; fungování nejvyššího úředníka subjektu Ruské federace a místních subjektů; fungování zákonodárných orgánů státní moci a zastupitelských orgánů místních subjektů; fungování vlády Ruské federace, nejvyšších výkonných orgánů státní moci subjektů Ruské federace a místní správy; soudní systém; zajištění činnosti finančních, daňových, celních orgánů a orgánů finančního dohledu; uspořádání voleb a referend; mezinárodní vztahy; státní hmotná rezervu; výzkumy; rezervní fondy; aplikované vědecké výzkumy v oblasti celostátních otázek; ostatní. Vývoj výdajů v této oblasti probíhá s ročním nárůstem v průměru o 2,9 % v letech 2007–2010.

V roce 2007 bylo z federálního rozpočtu na realizaci prioritních národních projektů (růst lidského kapitálu) vyčleněno 259,1 mld. rublů, v roce 2008 – 264,5 mld. rublů, v roce 2009 – 278,3 mld. rublů a v roce 2010 240,40 mld. rublů.

Graf 2 Saldo federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2007-2010 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

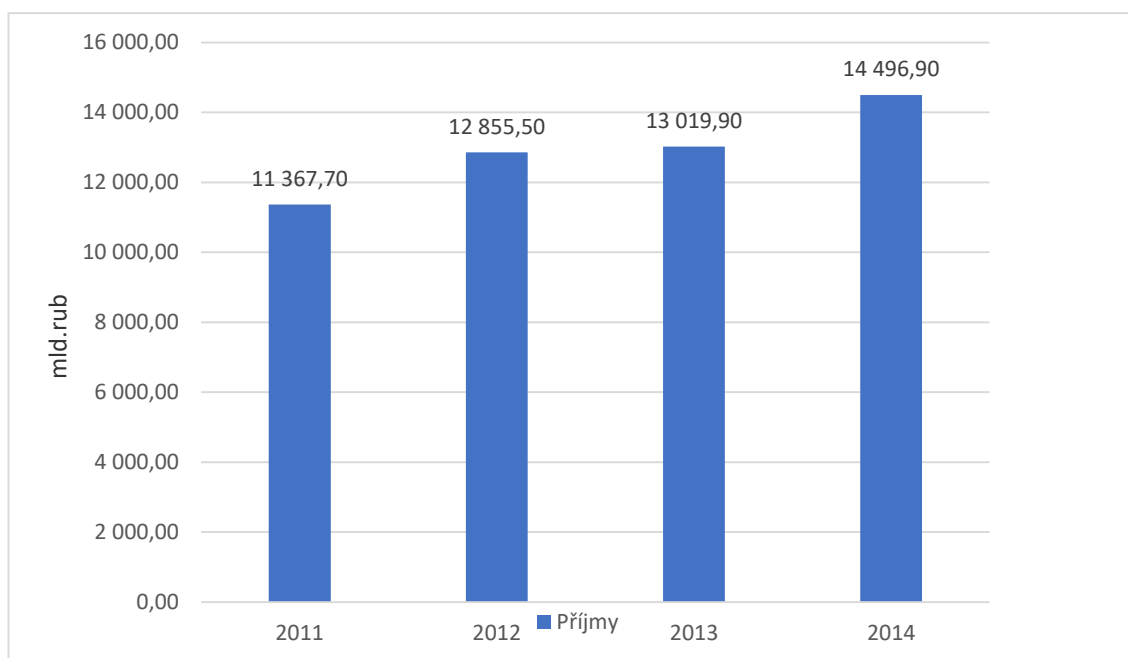
Při srovnání příjmů a výdajů federálního rozpočtu lze konstatovat, že v roce 2007 byl rozpočet proveden s přebytkem 1794,6 mld. rublů a v roce 2008 s přebytkem 1705,1 mld. rublů. V roce 2009 byl však rozpočet deficitní ve výši 2322,3 mld. rublů a v roce 2010 s deficitem 1812 mld. rublů.

4.3 Rozbor státního rozpočtu Ruské federace v letech 2011-2014

V prosinci roku 2010 byl schválen zákon č. 357-FZ „o federálním rozpočtu na rok 2011 a na plánované období 2012 a 2013“, který prognózoval příjem federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2011 ve výši 11121,4 mld. rublů, v roce 2012 ve výši 12914,6 mld. rublů a v roce 2013 ve výši 12906,4 mld. rublů.

Následující graf 3 znázorňuje objemy příjmů federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2011–2014, které se pravidelně zvyšovaly každý následující rok.

Graf 3 Příjmy federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2011-2014 (mld. rub.)

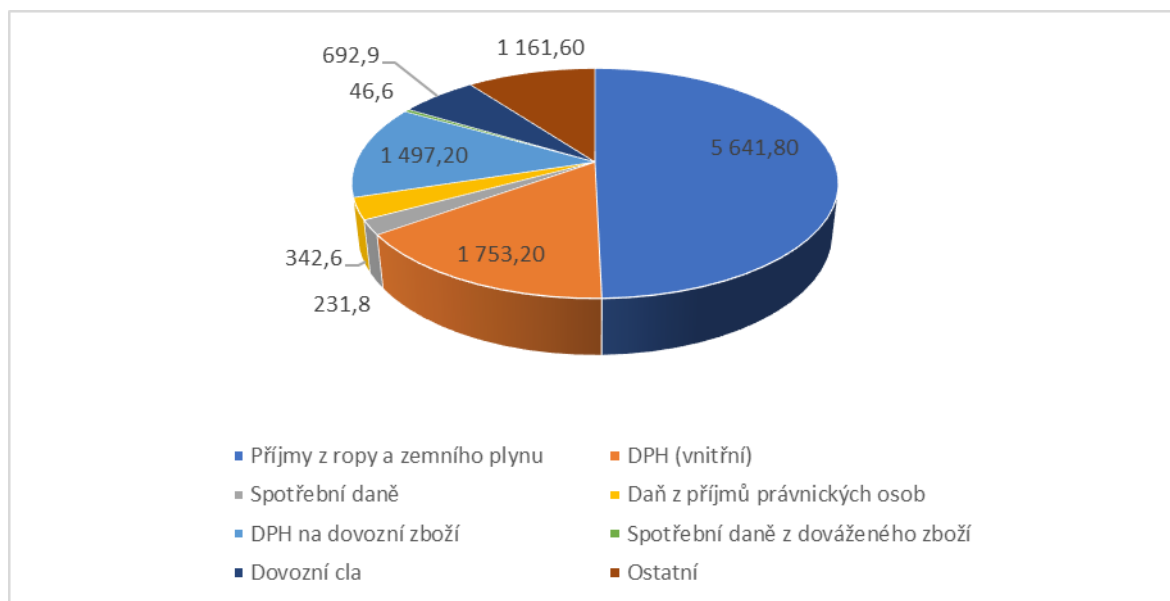

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Ve skutečnosti byl rozpočtový plán ze strany příjmů splněn v roce 2011 ve výši 102 %, v roce 2012 99,5 % a v roce 2013 činil 100,8 %. Podle zákona „o federálním rozpočtu na rok 2014 a plánované období 2015–2016“ (s ohledem na federální zákon z 27. 11. 2013 č. 349– FZ), objem příjmů federálního rozpočtu v roce 2014 činil 101,8 % předpokládaného objemu za rok 2014.

Dané období ze strany příjmů lze hodnotit dost pozitivně, protože se příjmy federálního rozpočtu Ruské federace mírně zvyšovaly každý následující rok. V roce 2011 se příjem zvýšil o 136,9 %, celkem o 3 062,3 mld. rublů ve srovnání s rokem 2010, v roce 2012 byl přírůstek ve výši 113,1 %, což je 1487,8 mld. rublů. Avšak již v roce 2013 přírůstek rozpočtových příjmů mírně zpomalil a zvýšil se jen o 101,3 %, celkem o 164,4 mld. rublů v porovnání s rokem 2012. V roce 2014 objem příjmů činil 14 496,9 mld. rublů, což je o 11,3 % více než předchozí rok. A objem příjmů státního rozpočtu Ruské federace tedy celkem vzrostl o 127,5 %, dohromady o 3 129,2 mld. rublů od roku 2011 do roku 2014.

Graf 4 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2011 (mld. rub.)

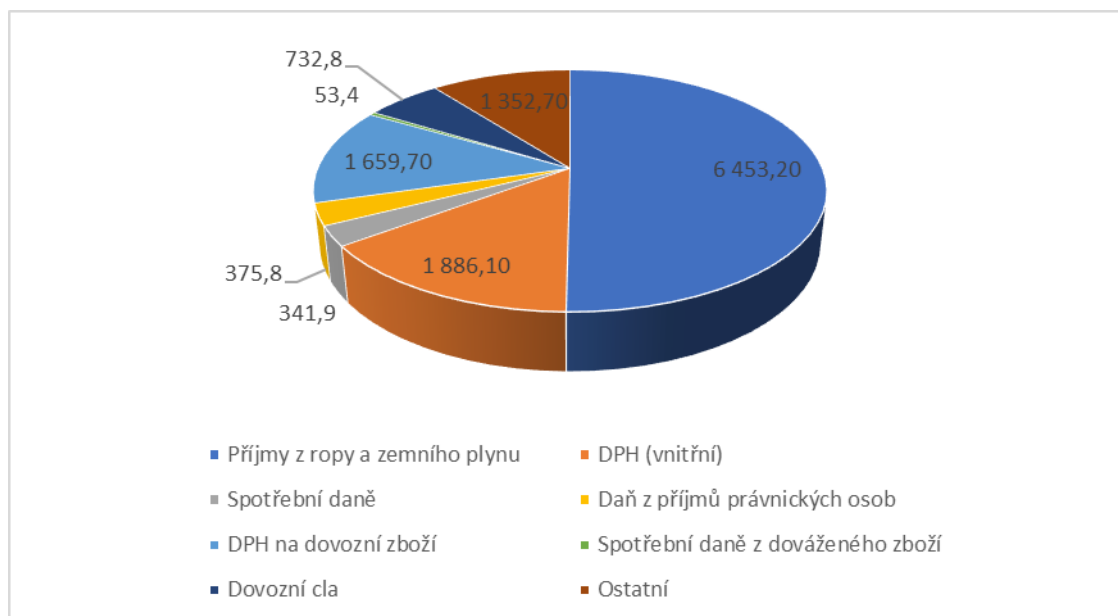

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

V roce 2011 byla na základě rozpočtové reformy struktura příjmových položek federálního rozpočtu RF změněna. Z grafu 4 je patrné, že skoro polovina všech příjmů federálního rozpočtu Ruské federace stále připadá na příjmy z ropy a zemního plynu ve výši 49,6 % všech příjmů v roce 2011. Nejvýraznější podíly příjmů státního rozpočtu tvoří daň z přidané hodnoty „vnitřní“ (15,4 %), daň z přidané hodnoty na dovozní zboží (13,2 %), dovozní cla (6,1 %), daň z příjmů právnických osob (3,02 %), spotřební daně (2,04 %), spotřební daně (0,4 %) a ostatní příjmy, které tvoří celkem 10,2 % všech příjmů v roce 2011.

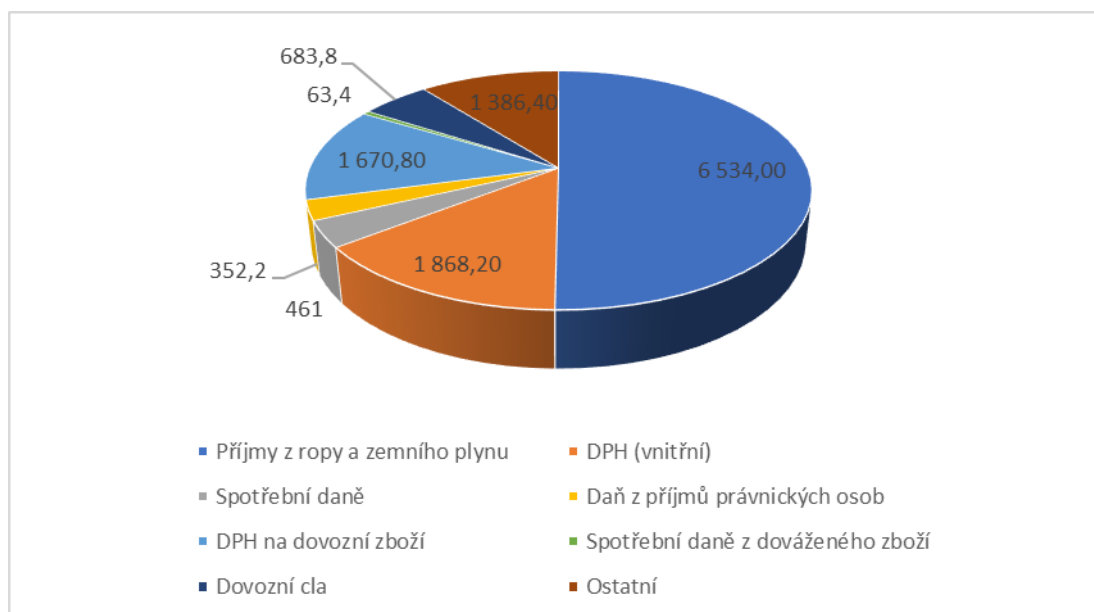
Graf 5 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2012 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

V roce 2012 objem příjmů federálního rozpočtu sestával z 12 855,5 mld. rublů, jak je uvedeno výše v grafu 5, a z toho až 50,2 % připadá na příjmy z ropy a zemního plynu. Příjmy z vnitřní DPH činily 14,7 %, příjmy z DPH na dovozní zboží – 12,9 %, dovozní cla – 5,7 %, daň z příjmů právnických osob – 2,9 %, spotřební daně – 2,7 %, spotřební daně z dováženého zboží – 0,4 % a ostatní příjmy – 10,5 % ze všech příjmů v roce 2012.

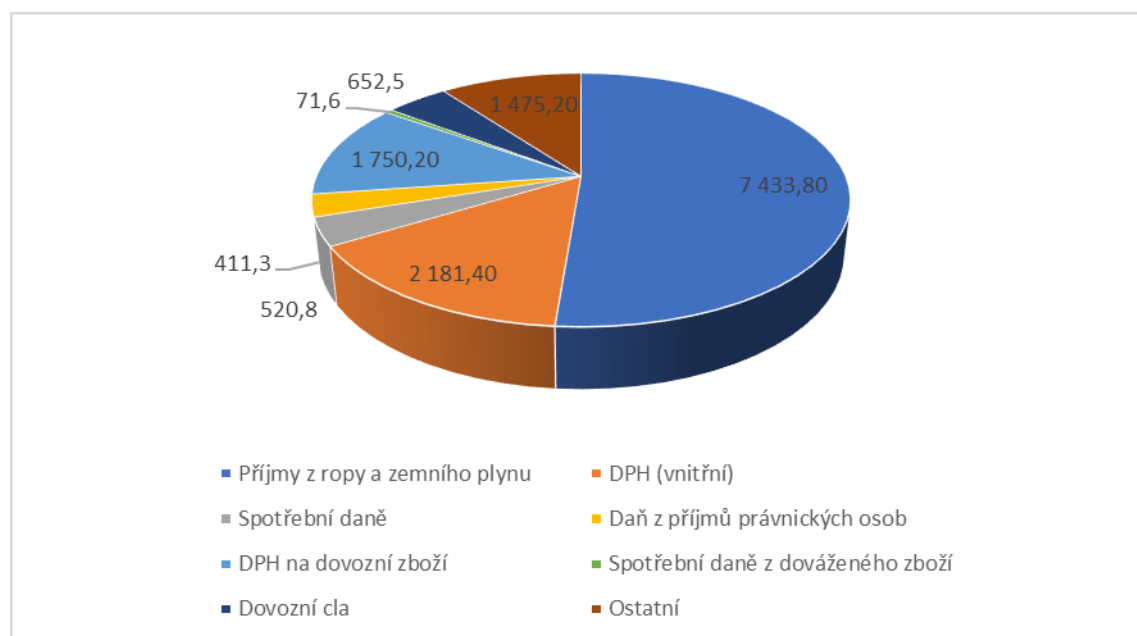
Graf 6 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2013 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Příjmy ropy a zemního plynu zase činily 50,2 % ze všech příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2013, což je znovu polovina všech příjmů Ruské federace. Daň z přidané hodnoty (vnitřní) sestávala z 14,3 %, daň z přidané hodnoty na dovozní zboží – 12,8 %, dovozní cla – 5,2 %, spotřební daně – 3,5 %, daň z příjmů právnických osob – 2,7 %, spotřební daně z dováženého zboží – 0,49 % a ostatní – 10,6 % od všech příjmů v roce 2013.

Graf 7 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2014 (mld. rub.)

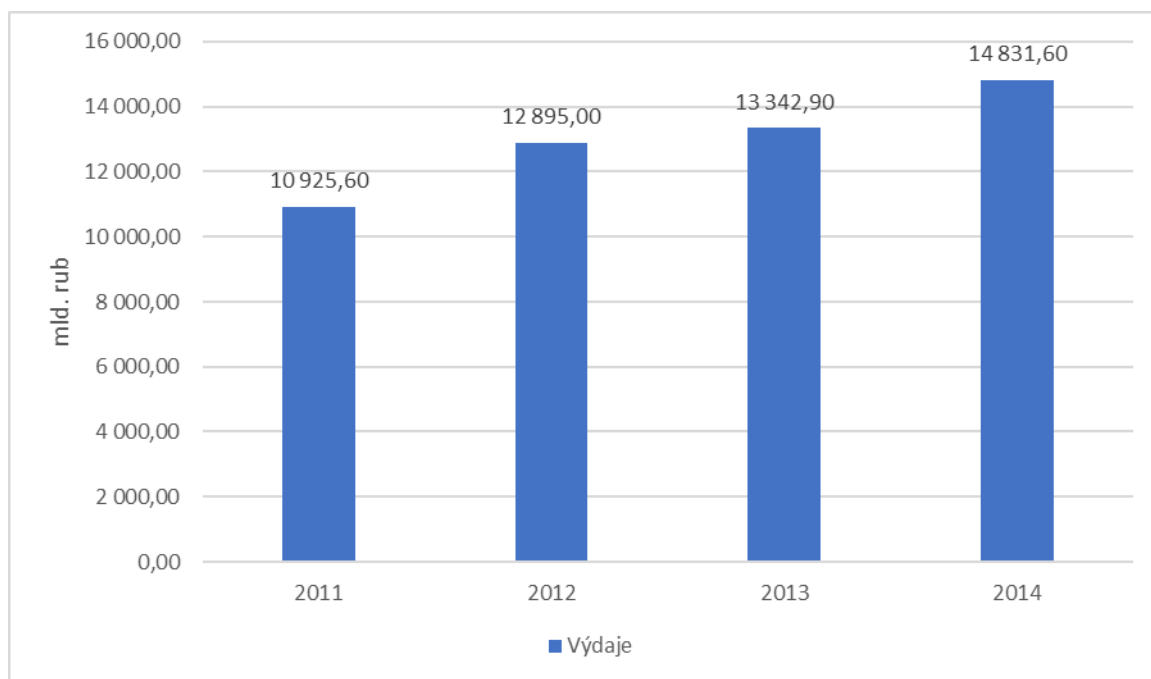
Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

V roce 2014 se podíly na příjmech státního rozpočtu Ruska výrazně nezměnily. Nejvýznamnější podíl na příjmech rozpočtu stále měly příjmy z ropy a zemního plynu 51,3 %, celkem 7 433,80 mld. rublů. Na druhém místě byla podle objemů znovu vnitřní DPH 15,05 %, celkem 2 181,40 mld. rublů. DPH na dovozní zboží tvořila 12,07 %, celkem 1 750,20 mld. rublů, dovozní cla 4,5 %, celkem 652,5 mld. rublů, spotřební daně 3,6 %, celkem 520,8 mld. rublů, daň z příjmů právnických osob 2,8 %, celkem 411,3 mld. rublů, spotřební daně z dováženého zboží 0,49 %, celkem 71,6 mld. rublů a ostatní příjmy 10,12 %, celkem 1 475,20 mld. rublů příjmu federálního rozpočtu Ruské federace.

Podle zákona č. 357–FZ „o federálním rozpočtu na rok 2011 a na plánované období 2012 a 2013“ se objem výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2011 plánoval ve výši 11 121,4 mld. rublů, v roce 2012 – 12 957,3 mld. rublů a v roce 2013 – 13 387,3 mld. rublů. Podle zákona „o federálním rozpočtu na rok 2014 a plánované období 2015–2016“ (s

ohledem na federální zákon z 27. 11. 2013 č. 349– FZ) se v roce 2014 předpokládal objem výdajů federálního rozpočtu ve výši 13 960, 13 mld. rublů.

Graf 8 Výdaje federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2011-2014 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

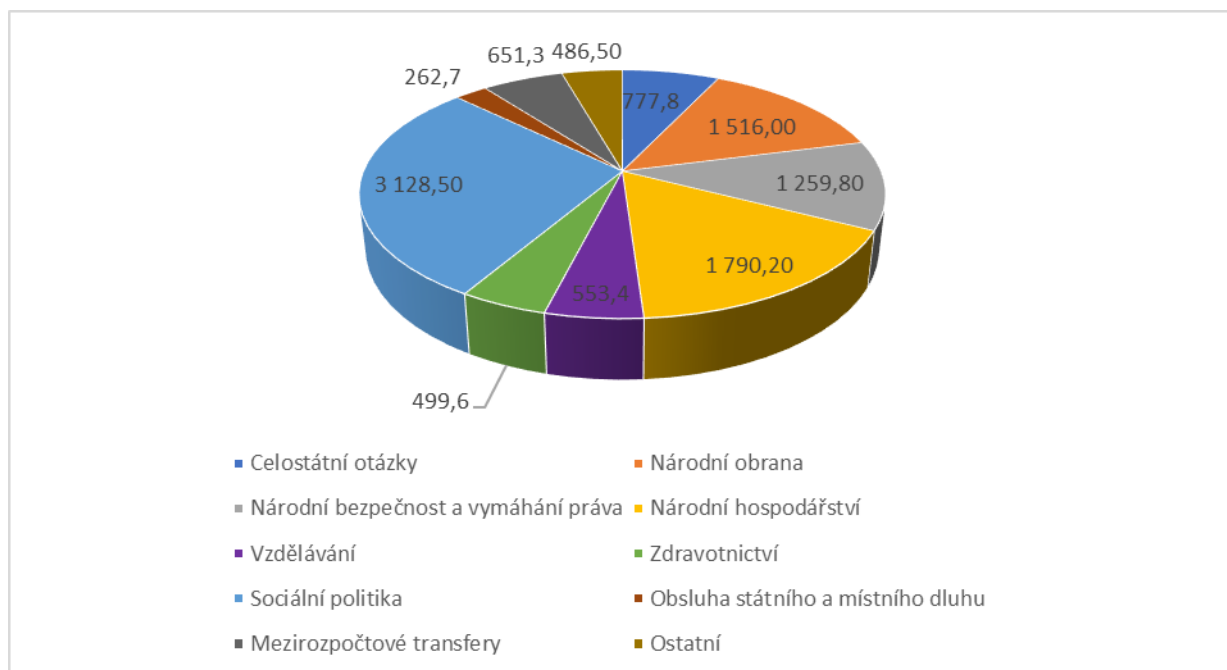
Za dané období byl rozpočtový plán Ruské federace v roce 2011 ze strany výdajů splněn ve výši 98 % předpokládaného objemu, v roce 2012 – 99,5 %, v roce 2013 – 99,6 % a v roce 2014 – 106,2 % předpokládaného objemu.

Z daného grafu 8 je patrné, že výdaje se zvyšovaly každý následující rok. V roce 2012 výdaje značně vzrostly o 1 939,4 mld. rublů oproti roku 2011. V následujícím roce se výdaje mírně zvýšily o 447,9 mld. rublů oproti předchozímu roku, v roce 2014 však výdaje vzrostly o 1 488,7 mld. rublů oproti roku 2013, což je citelné.

Federální rozpočet Ruské federace utrácí peníze za sociální politiku, národní hospodářství, celostátní otázky, vzdělávání, zdravotnictví, za národní bezpečnost a vymáhání práv, národní obranu a další výdaje.

V roce 2011 se funkční struktura výdajů změnila. Do této doby položka „celostátní otázky“ zahrnovala obsluhu státního dluhu, teď však existuje zvlášť. Položka „kultura, kinematografie a masmédia“ se přeměnila na samostatné položky – „kultura a kinematografie“ a „masmédia“, „zdravotnictví a sport“ se transformovalo na „zdravotnictví“ a „tělesná výchova a sport“.

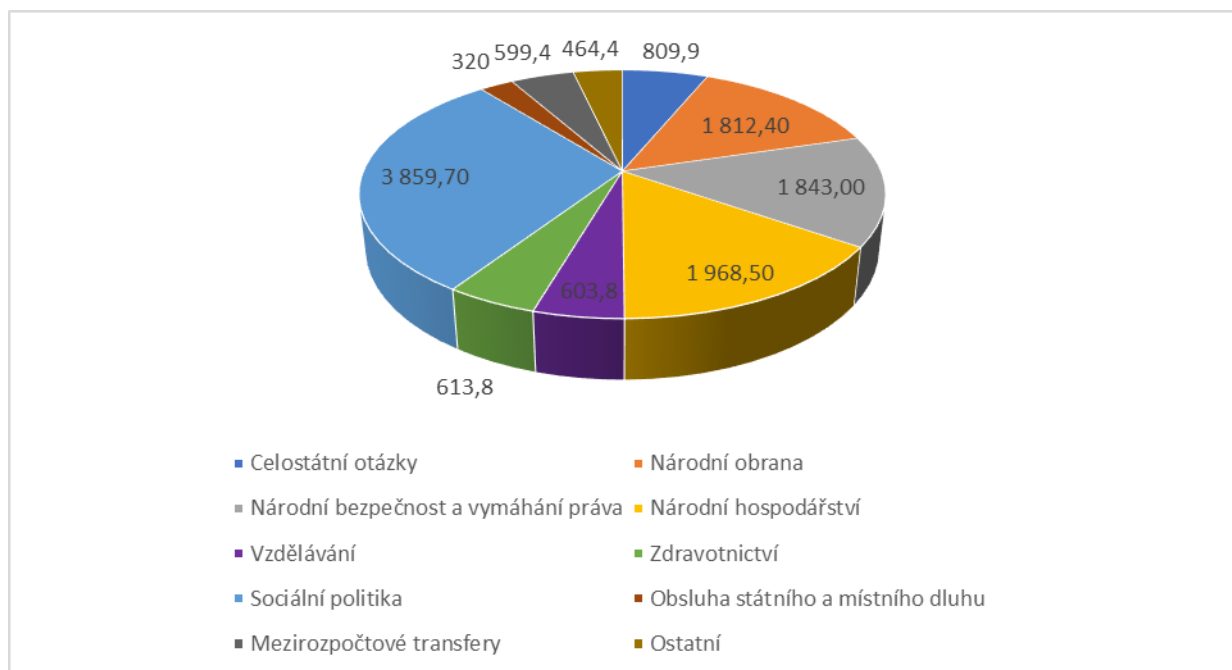
Graf 9 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2011 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Zásadní podíl výdajů federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2011 vytvářela sociální politika 28,6 %, národní hospodářství pak 16,4 %, dále výdaje na národní obranu 13,9 %, výdaje na národní bezpečnost a vymáhání práva tvořily 11,5 %, na celostátní otázky 7,1 %, mezipročetové transfery subjektům federace 5,9 %, výdaje na vzdělávání činily 5,1 %, na zdravotnictví 4,6 %, obsluha státního dluhu 2,4 % a ostatní výdaje (bydlení a komunální služby 2,7 %, ochrana životního prostředí 0,6 %, kultura a kinematografie 0,8 %, tělesná výchova a sport 0,4 %, masmédiá 0,6 %) dohromady tvořily 4,6 % všech výdajů federálního rozpočtu.

Graf 10 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2012 (mld. rub.)

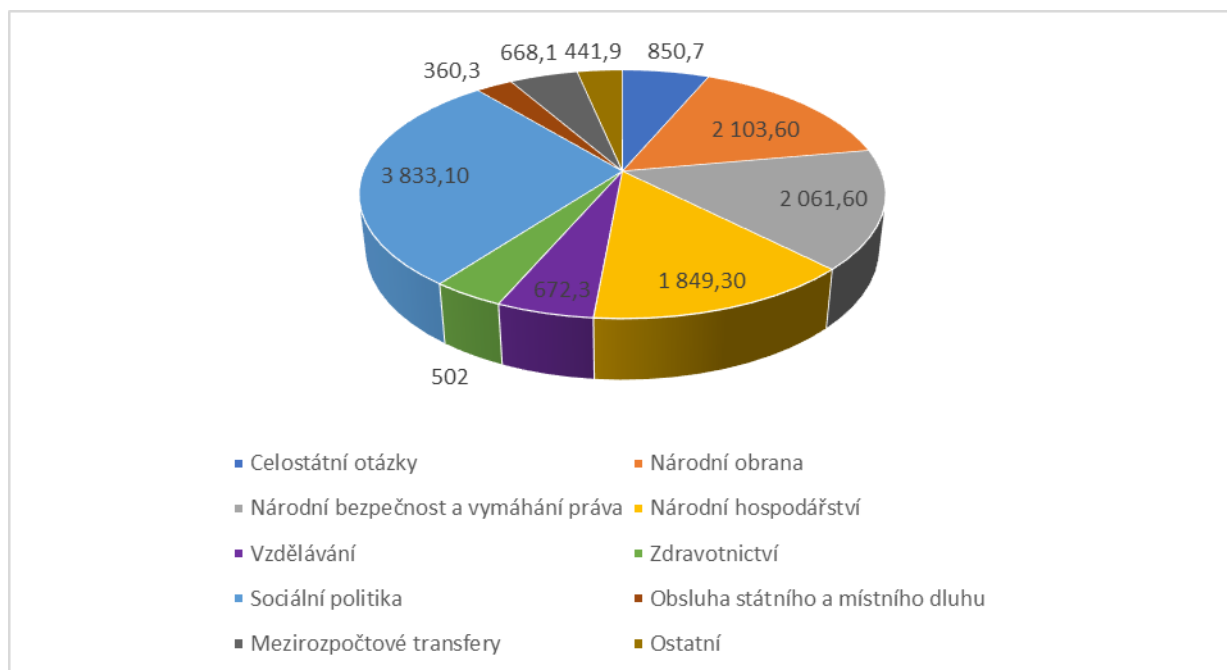

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Nejvýznamnější podíl výdajů federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2012 tvořila sociální politika 29,9 %, národní hospodářství pak 15,3 %, dále výdaje na národní bezpečnost a vymáhání práva 14,3 %, výdaje na národní obranu činily 14,1 %, na celostátní otázky 6,3 %, na zdravotnictví 4,8 %, na vzdělávání 4,7 %, mezirozpočtové transfery veřejným subjektům federace 4,6 %, obsluha státního dluhu sestávala z 2,5 % a ostatní výdaje (bydlení a komunální služby 1,8 %, kultura a kinematografie 0,7 %, masmédiá 0,6 %, tělesná výchova a sport 0,4 %, ochrana životního prostředí 0,2 %) dohromady tvořily 3,6 % všech výdajů federálního rozpočtu.

Během tohoto období se mírně změnily priority při alokaci některých položek výdajů. Sociální politika stále měla hlavní pozici podle objemu výdajů. Zmenšil se objem výdajů na národní hospodářství o 1,1 % ve srovnání s předchozím rokem, ale výdaje na národní obranu a vymáhání práva se zvýšily o 0,2 % v prvním případě a až o 2,8 % ve druhém. Objem výdajů na zdravotnictví vzrostl o 0,2 %, a objem výdajů na vzdělávání se naopak zmenšil o 0,4 %.

Graf 11 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2013 (mld. rub.)

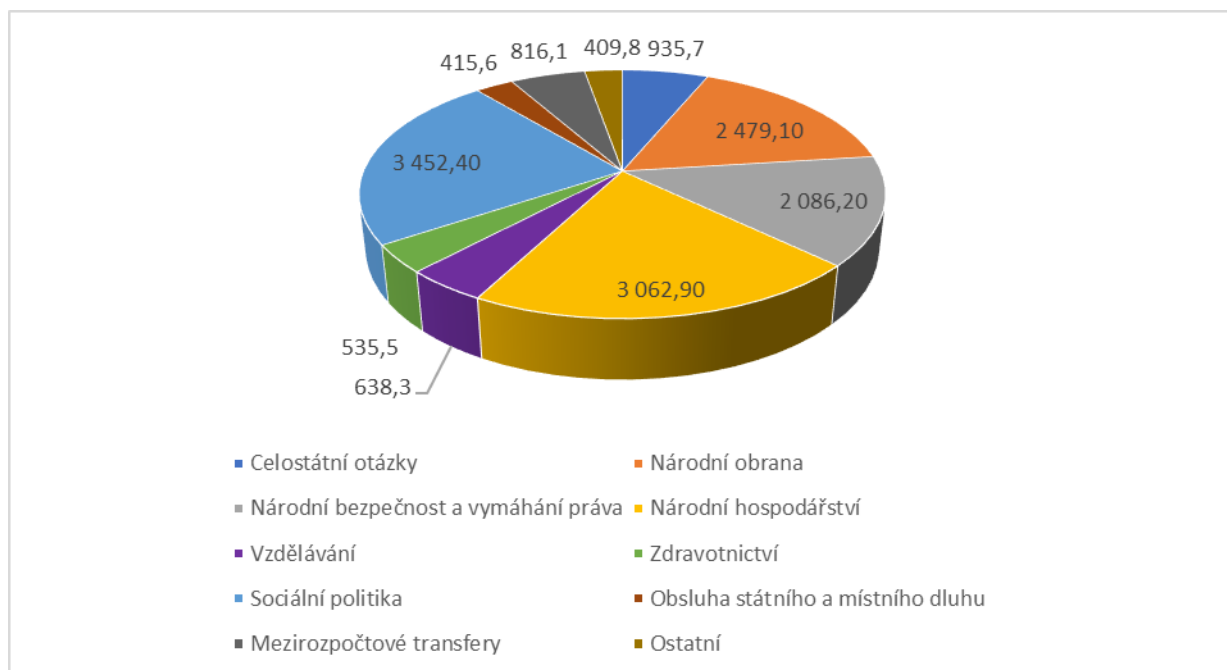

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Významný podíl výdajů federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2013 zaujímala sociální politika 28,7 %, dále výdaje na národní obranu 15,8 %, výdaje na národní bezpečnost a vymáhání práva tvořily 15,4 %, národní hospodářství pak 13,9 %, na celostátní otázky 6,4 %, mezirozpočtové transfery subjektům federace 5 %, výdaje na vzdělávání činily 5 %, na zdravotnictví 3,8 %, obsluha státního dluhu 2,7 % a ostatní výdaje (bydlení a komunální služby 1,3 %, kultura a kinematografie 0,7 %, masmédiá 0,6 %, tělesná výchova a sport 0,5 %, ochrana životního prostředí 0,2 %) dohromady tvořily 3,3 % všech výdajů federálního rozpočtu.

V roce 2013 došlo ke změně v objemu výdajů na národní obranu a výdajů na národní bezpečnost a vymáhání práva. Tyto výdaje zase vzrostly o 1,7 % a o 1,1 % ve srovnání s rokem 2012. Oproti tomu výdaje na národní hospodářství se zmenšily o 1,4 %. Výdaje na zdravotnictví se pak snížily o 1 % a na vzdělávání se zvětšily o 0,3 %. Ostatní výdaje klesly o 0,3 %.

Graf 12 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2014 (mld. rub.)

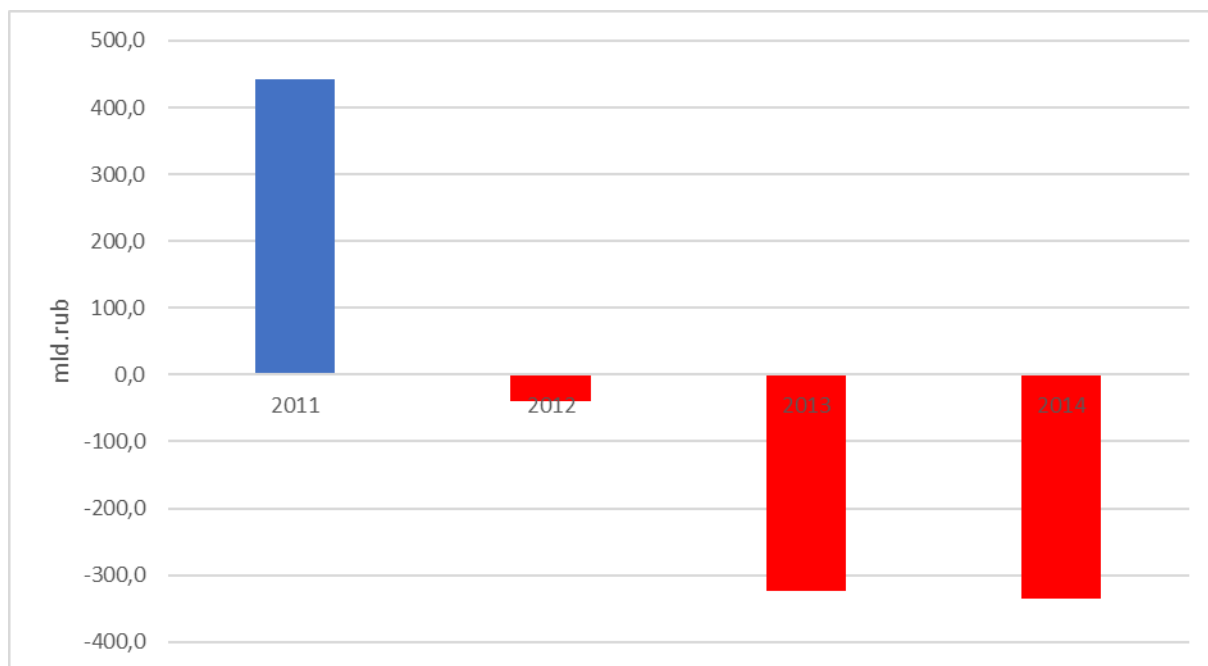
Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Nejvýznamnější podíl výdajů federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2014 znovu tvořila sociální politika 23,3 %, národní hospodářství pak 20,6 %, dále výdaje na národní obranu 16,7 %, výdaje na národní bezpečnost a vymáhání práva tvořily 14,1 %, na celostátní otázky 6,3 %, mezirozpočtové transfery subjektům federace 5,5 %, výdaje na vzdělávání činily 4,3 %, na zdravotnictví 3,6 %, na obsluhu státního dluhu 2,8 % a na ostatní výdaje (bydlení a komunální služby 0,8 %, kultura a kinematografie 0,7 %, tělesná výchova a sport 0,5 %, masmédiá 0,5 %, ochrana životního prostředí 0,3 %) dohromady tvořily 2,8 % všech výdajů federálního rozpočtu RF.

V roce 2014 značně vzrostly výdaje na národní hospodářství (o 6,7 % ve srovnání s rokem 2013). Ruská federace stále měla velké výdaje na národní bezpečnost a vymáhání práva i na národní obranu v roce 2014. Mezirozpočtové transfery se trochu zvětšily o 0,5 %. Avšak výdaje na vzdělávání a zdravotnictví se zmenšily v daném roce o 1,7 % a o 0,2 % ve srovnání s předchozím rokem.

V daném období 2011–2014 lze konstatovat, že struktura výdajů federálního rozpočtu Ruské federace zůstala neměnná a objem výdajů se zvyšoval každý následující rok.

Graf 13 Saldo federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2011-2014 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Z grafu 13 je patrné, že v roce 2011 Ruská federace hospodařila s přebytkem (442,0 mld. rublů), ale v následujících letech se situace změnila opačným směrem. Od roku 2012 začíná deficit federálního rozpočtu RF ve výši 39,4 mld. rublů v daném roce, 323,0 mld. rublů v roce 2013 a 334,7 mld. rublů v roce 2014.

4.4 Rozbor státního rozpočtu Ruské federace v letech 2015-2017

Od 21. listopadu 2014 byl Státní dumou schválen zákon č. 384-FZ „o federálním rozpočtu na rok 2015 a na plánované období 2016 a 2017“. Podle daného zákona se objem příjmů předpokládal v roce 2015 na 13 251,3 mld. rublů, v roce 2016 na 15 795,50 mld. rublů a v roce 2017 na 16 547,76 mld. rublů. Avšak v roce 2015 ruská vláda změnila strukturu zákona o federálním rozpočtu, aby usnadnila kalkulaci rozpočtu v podmínkách nestability vnějších ekonomických faktorů. Od 14. prosince 2015 byl schválen federální zákon č. 359-FZ už pouze na jeden rok 2016. Tento zákon předpokládal menší příjem než zákon z roku 2014, ve výši 13 368, 6 mld. rublů.

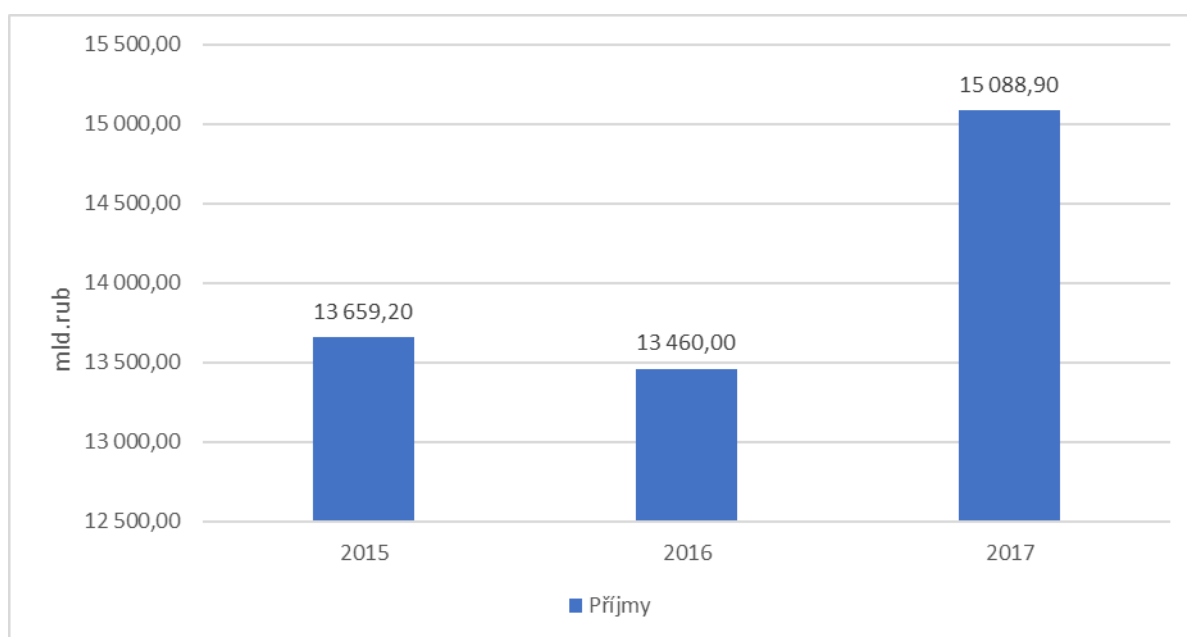
Od 19. prosince 2016 byl na zasedání vlády Ruské federace projednáván návrh zákona č. 415-FZ „o federálním rozpočtu na rok 2017 a plánované období 2018–2019“. Předloha zákona obsahuje předběžné odhady výkonu federálního rozpočtu na rok 2016,

jakož i základní parametry a koncepční změny v rozpočtovém systému plánovaném na příští tříleté období. Podle daného zákona se objem příjmů prognózoval ve výši 14 720,3 mld. rublů v roce 2017.

Ministerstvo financí a vláda se vrací k tříletému rozpočtovému plánování: projekt obsahuje parametry nejen na rok 2017, ale i pro plánované období 2018–2019. Avšak zůstává však důležitá otázka: podaří se nebo ne ruské vládě sledovat stanovené parametry během celého tříletého období.

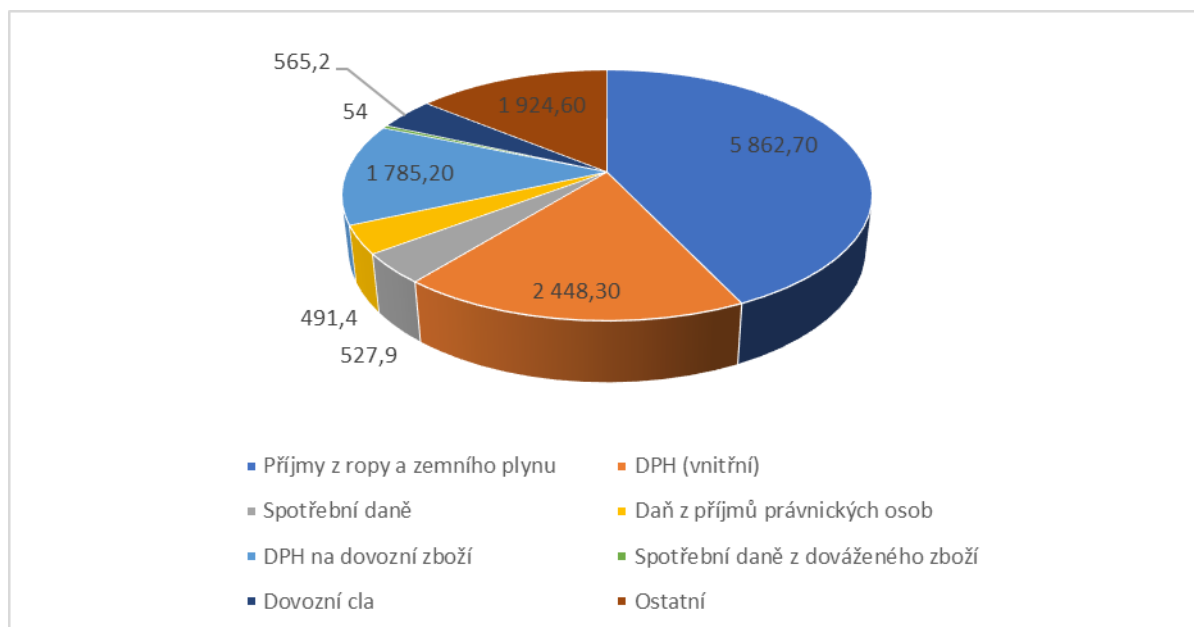
Graf 14 Příjmy federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2015-2017 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Ve skutečnosti tyto zákony byly úspěšně splněny. V roce 2015 objem příjmů činil 103 % plánovaného objemu podle zákona č. 384-FZ, v roce 2016 objem dosahoval 100,7 % podle zákona č. 359-FZ a v roce 2017 tvořil 102 % podle zákona č. 415-FZ.

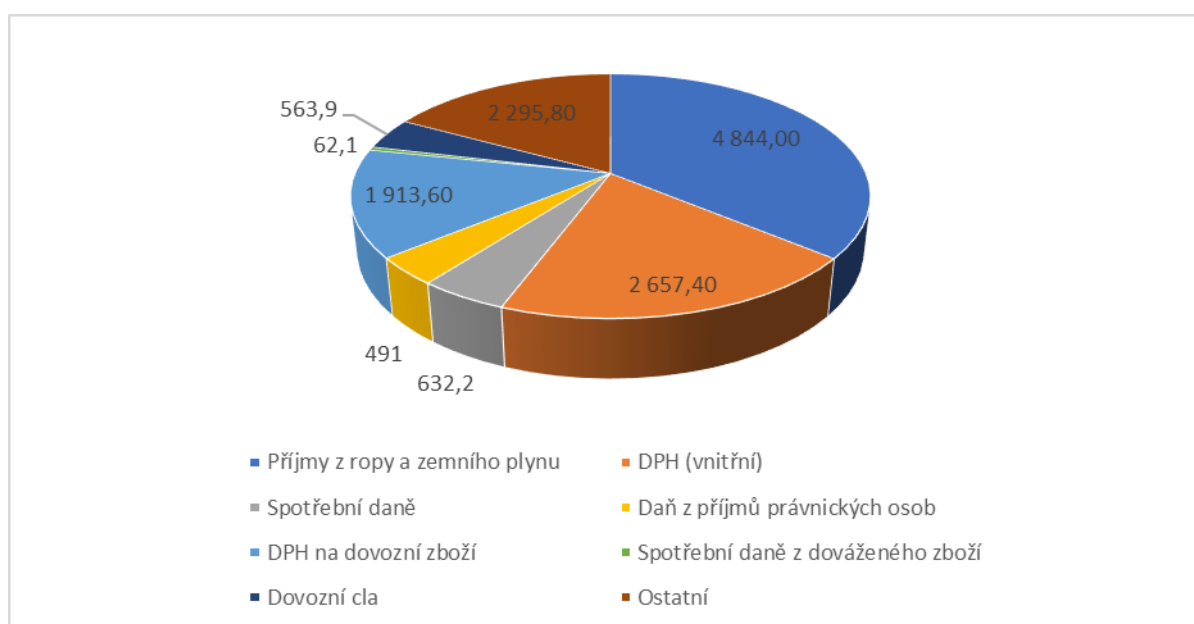
Graf 15 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2015 (mln. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Z uvedeného grafu 15 je patrné, že příjmy z ropy a zemního plynu stále činily nejvýznamnější podíl na příjmech do federálního rozpočtu Ruské federace ve výši 42,9 % ze všech příjmů v roce 2015. Daň z vnitřní přidané hodnoty činila 17,9 %, daň z přidané hodnoty na dovozní zboží tvořila 13,1 %, dovozní cla byla ve výši 4,1 %, spotřební daně činily 3,9 % a daň z příjmů právnických osob 3,6 %, spotřební daně z dováženého zboží jen 0,4 % a ostatní příjmy ve výši 14,1 % v roce 2015.

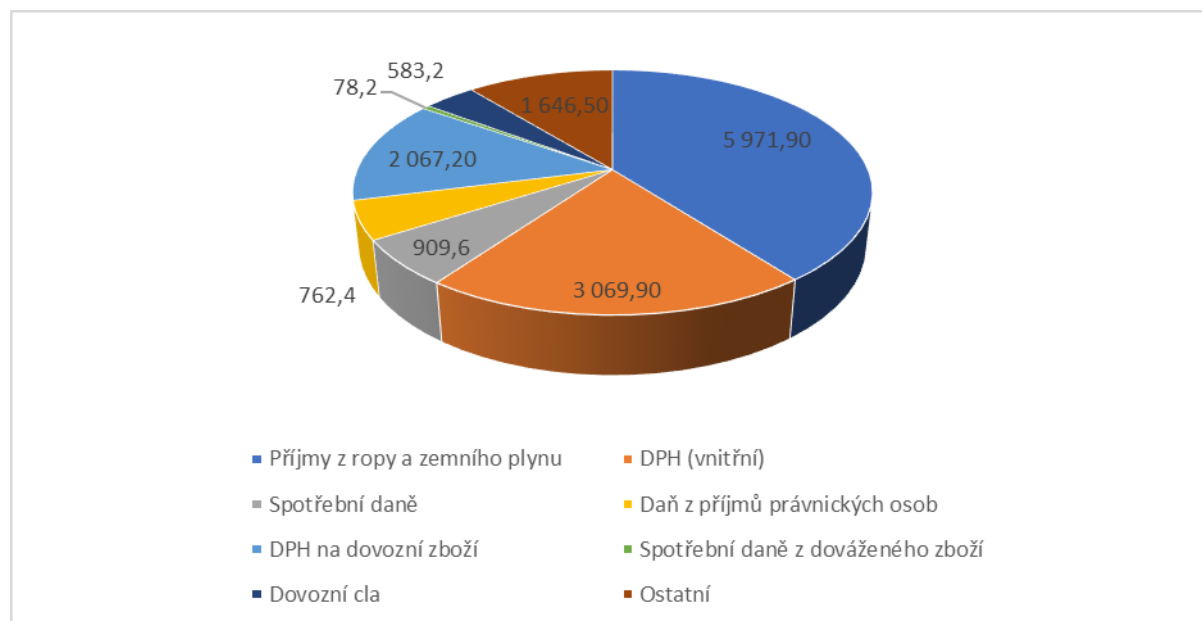
Graf 16 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2016 (mln. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Příjmy ropy a zemního plynu zase činily 35,9 % od všech příjmů federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2016, což je značně méně než v předchozích letech. Daň z vnitřní přidané hodnoty tvořila 19,7 %, daň z přidané hodnoty na dovozní zboží pak 14,2 %, dále spotřební daně 4,7 %, dovozní cla 4,2 %, daň z příjmů právnických osob 3,6 %, spotřební daně z dováženého zboží 0,5 % a ostatní 17,1 % ze všech příjmů v roce 2016.

Graf 17 Podíl základních položek příjmů federálního rozpočtu RF v roce 2017 (mld. rub.)

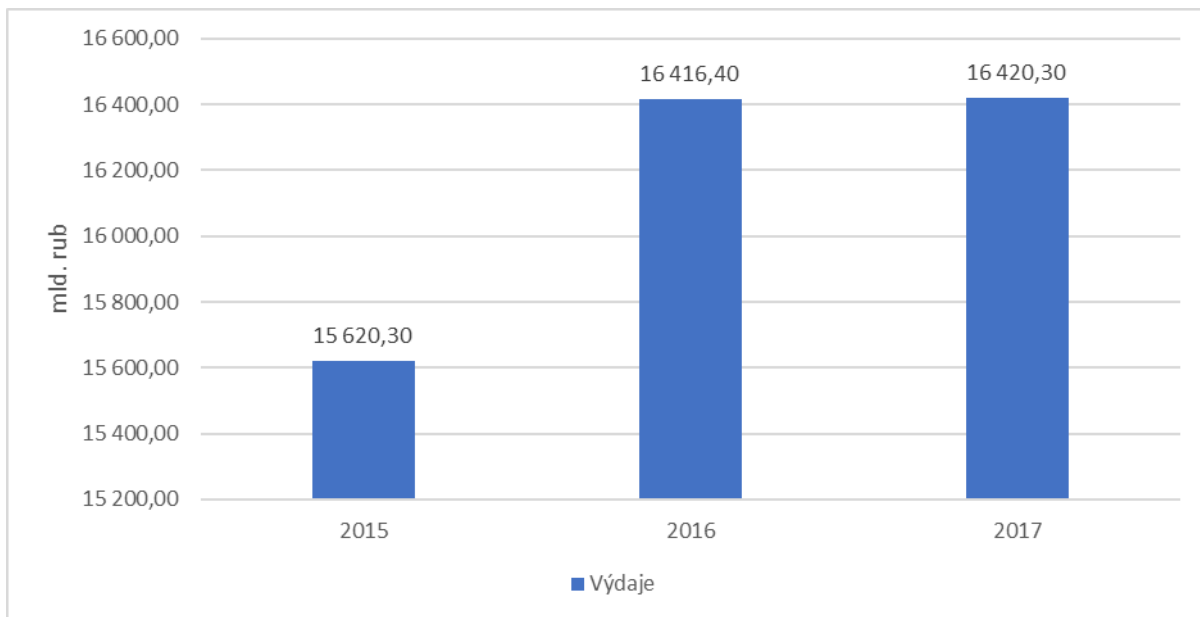

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

V roce 2017 objem příjmů federálního rozpočtu Ruské federace činil 15 088,9 mld. rublů, jak je uvedeno výše v grafu 16, a z toho 39,6 % připadá na příjmy z ropy a zemního plynu. Příjmy z vnitřní DPH činily 20,3 %, příjmy z DPH na dovozní zboží 13,7 %, spotřební daně 6 %, daň z příjmů právnických osob 5 %, dovozní cla 3,9 %, spotřební daně z dováženého zboží 0,5 % a ostatní příjmy 10,9 % ze všech příjmů v roce 2017.

Z hlediska zákona č. 329-FZ „o federálním rozpočtu na rok 2015 a na plánované období 2016 a 2017“ se objem výdajů státního rozpočtu Ruské federace plánoval v roce 2015 na 15 417,3 mld. rublů v roce 2016 na 16 271,78 mld. rublů a v roce 2017 na 17 088,65 mld. rublů. Dne 14. 12. 2015 vstoupil v platnost zákon č. 359-FZ „o federálním rozpočtu na rok 2016“, podle kterého se objem výdajů v roce 2016 prognózoval na úrovni 16 402,9 mld. rublů. S ohledem na zákon č. 415-FZ ze dne 19. 12. 2016 „o federálním rozpočtu na rok 2017 a na plánované období 2018 a 2019“ se výdaje federálního rozpočtu v roce 2017 plánovaly ve výši 16 728, 3 mld. rublů.

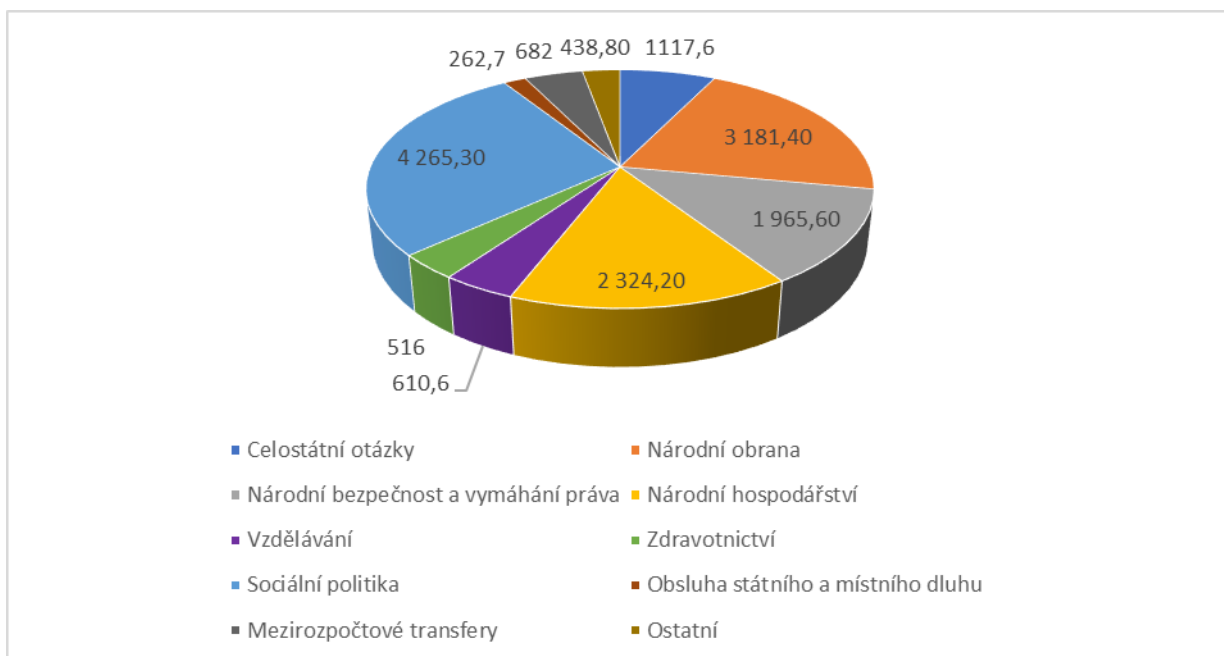
Graf 18 Výdaje federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2015-2017 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Tyto zákony ve skutečnosti byly splněny, což je viditelně z grafu 18. V roce 2015 – 101,3 %, v roce 2016 – téměř 100 % a v roce 2017–98 % plánovaného objemů výdajů.

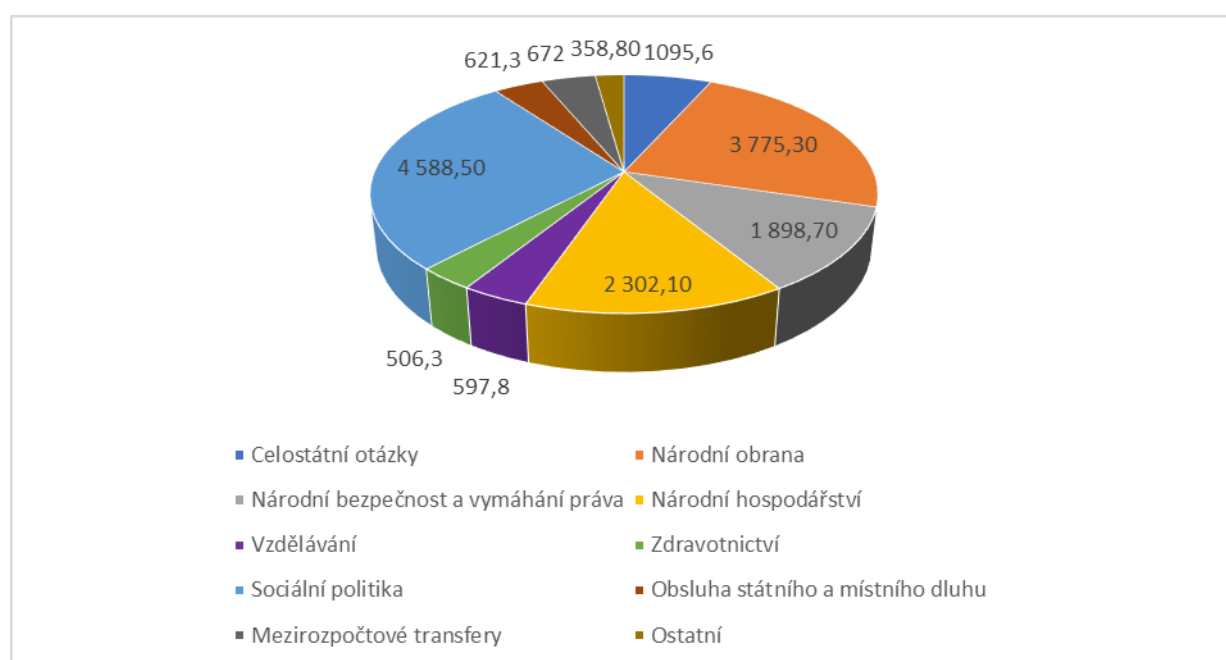
Graf 19 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2015 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Nejvýznamnější podíl výdajů federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2015 tvořila sociální politika 27,3 %, výdaje na národní obranu činily 20,4 %, národní hospodářství pak 14,9 %, dále výdaje na národní bezpečnost a vymáhání práva 12,6 %, na celostátní otázky 7,2 %, mezirozpočtové transfery veřejným subjektům federace 4,2 %, na vzdělávání 3,9 %, na zdravotnictví 3,3 %, obsluha státního dluhu činila 1,7 % a ostatní výdaje (bydlení a komunální služby 0,9 %, kultura a kinematografie 0,6 %, masmédiá 0,5 %, tělesná výchova a sport 0,5 %, ochrana životního prostředí 0,3 %) dohromady tvořily 2,8 % všech výdajů federálního rozpočtu.

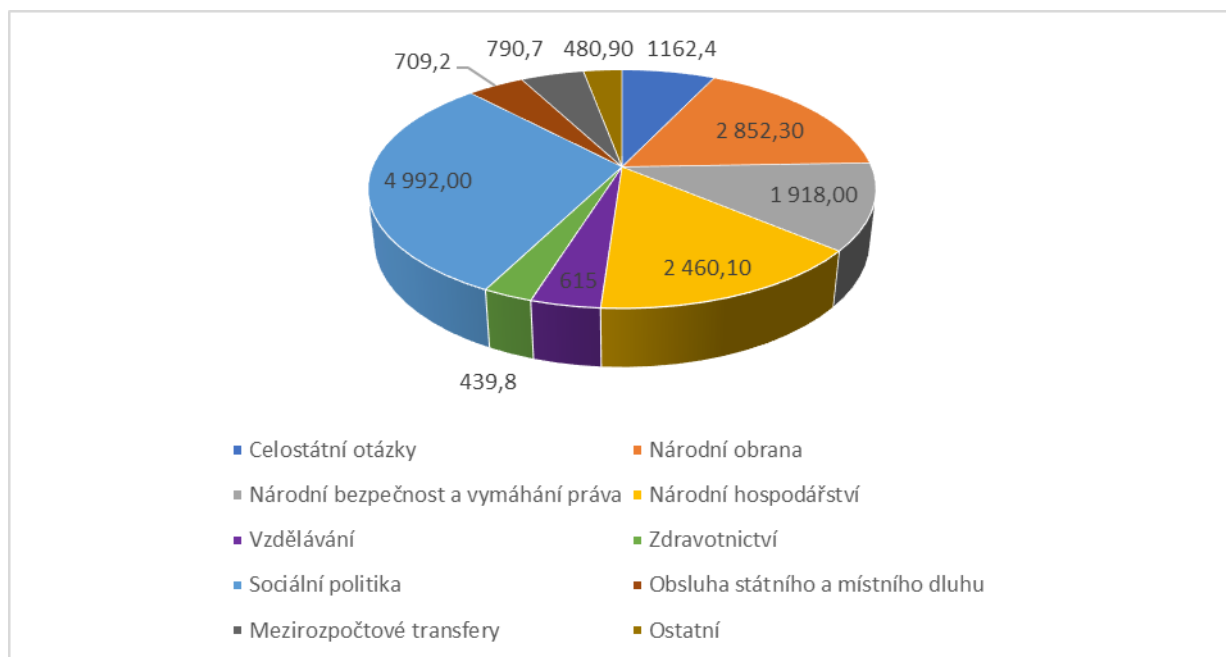
Graf 20 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2016 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Zásadní podíl výdajů federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2016 vytvářela sociální politika 27,9 %, dále výdaje na národní obranu 23 %, národní hospodářství pak 14 %, výdaje na národní bezpečnost a vymáhání práva tvořily 11,6 %, mezirozpočtové transfery subjektům federace 11,6 %, výdaje na celostátní otázky 6,7 %, obsluha státního dluhu 3,8 %, výdaje na vzdělávání činily 3,6 %, na zdravotnictví 3,1 % a ostatní výdaje (kultura a kinematografie 0,5 %, masmédiá 0,5 %, bydlení a komunální služby 0,4 %, ochrana životního prostředí 0,4 %, tělesná výchova a sport 0,4 %) dohromady tvořily 2,2 % všech výdajů federálního rozpočtu.

Graf 21 Podíl základních položek výdajů federálního rozpočtu RF v roce 2017 (mld. rub.)

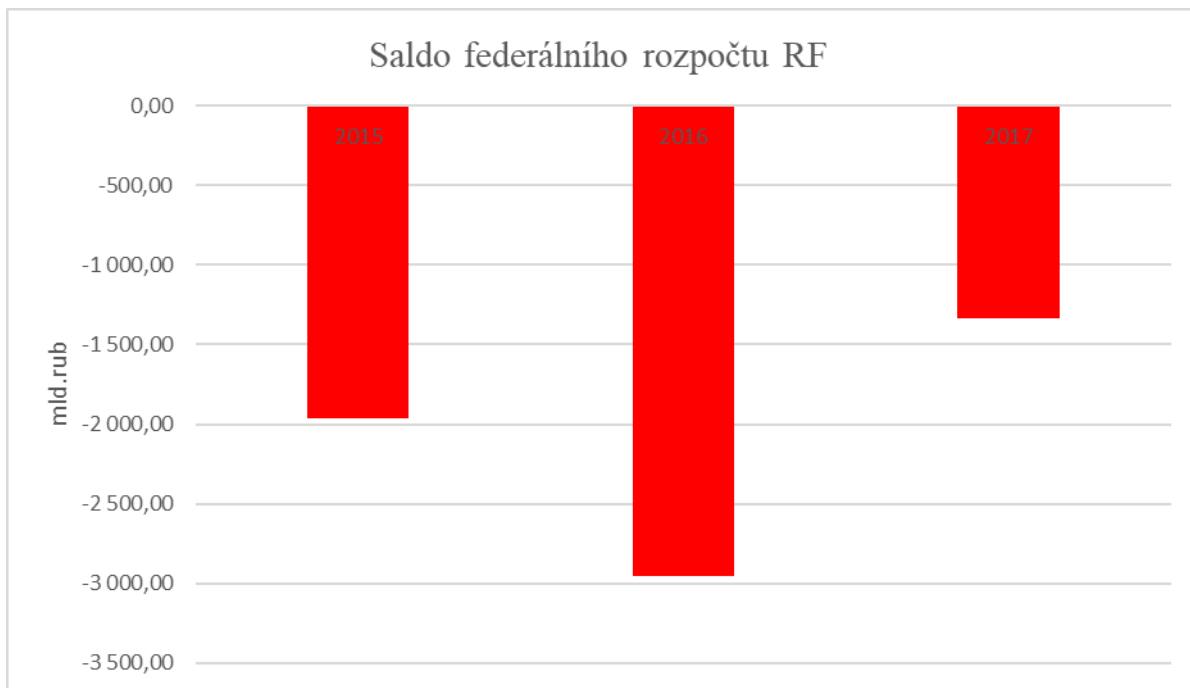

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Nejvýznamnější podíl výdajů federálního rozpočtu Ruské federace v roce 2017 vytvářela sociální politika 30,4 %, výdaje na národní obranu činily 17,4 %, na národní hospodářství pak 14,9 %, dále výdaje na národní bezpečnost a vymáhání práva 11,7 %, na celostátní otázky 7,1 %, mezirozpočtové transfery veřejným subjektům federace 4,8 %, obsluha státního dluhu sestávala ze 4,3 %, na vzdělávání 3,7 %, na zdravotnictví 2,7 % a ostatní výdaje (bydlení a komunální služby 0,7 %, tělesná výchova a sport 0,6 %, ochrana životního prostředí 0,6 %, kultura a kinematografie 0,5 %, masmédiá 0,5 %,) dohromady tvořily 2,9 % všech výdajů federálního rozpočtu.

V období 2015–2017 se tedy zachovaly hlavní výdajové položky. Výdaje na sociální politiku, na národní obranu, na národní hospodářství a na národní bezpečnost a vymáhání práva pořád měly vedoucí pozici podle objemu. Za dobu 2015–2017 se položky „celostátní otázky“, „národní hospodářství“ a „národní bezpečnost a vymáhání práva“ nacházely ve stejném rozmezí z hlediska objemu výdajů. „Národní obrana“ však kolísala. V roce 2017 spadla o 14,5 % oproti roku 2016 bez ohledu na rostoucí trend v předchozích letech. Výdaje na sociální politiku se naopak zvyšovaly každý následující rok v průměru o 13,3 %.

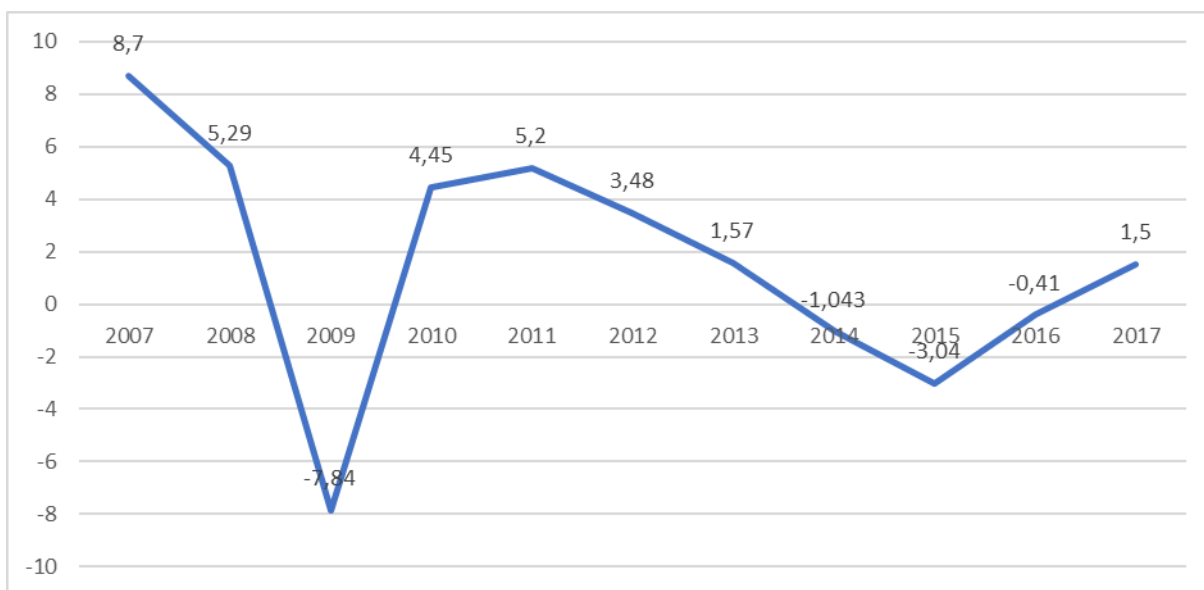
Graf 22 Saldo federálního rozpočtu Ruské federace v letech 2015-2017 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí (2018)

Z grafu 22 je pochopitelné, že Ruská federace v daném období hospodařila s deficitem. V roce 2015 deficit činil 1 961,00 mld. rublů a už v následujícím roce vzrostl o více než 50 % do výše 2 956,4 mld. rublů. V roce 2017 se deficit federálního rozpočtu Ruské federace zmenšil o 45 % ve srovnání s rokem 2016 a byl ve výši 1 331,4 mld. rublů.

Graf 23 Tempo růstu HDP RF v letech 2007-2017 (%)

Zdroj: vlastní zpracování, The world bank (2018)

Se snížením deficitu státního rozpočtu Ruské federace se v roce 2017 zvýšilo tempo růstu HDP v daném roce na úroveň 1,5 %, což je zobrazeno v grafu 23. V období 2007–2018 bylo nejvyšší tempo růstu HDP RF, a to vyhovuje přebytkovému saldu rozpočtu Ruské federace za tento rok. Nejnižší ekonomický výkon je sledován v roce 2009 ve výši - 7,84 %, tento fakt se shoduje se světovou hospodářskou krizí v roce 2009 a za důsledek je dán deficit státního rozpočtu Ruské federace ve stejném roce. Od roku 2010 se tempo růstu HDP zvýšilo, ale už od roku 2011 se začalo prudce snižovat a dosáhlo nejmenšího podílu - 3,04 % v roce 2015.

4.5 Rozbor rozpočtového plánu Ruské federace na období 2018–2020

18. září 2017 ruská vláda schválila návrh federálního rozpočtu na rok 2018 a plánované období 2019–2020. 29. září byl plán rozpočtu představen Státní dumě. Dne 25. října byl rozpočet schválen výborem Státní dumy. 27. října dolní komora parlamentu schválila návrh rozpočtu v prvním čtení a 17. listopadu ve druhém čtení. Dne 24. listopadu 2017 Státní Duma ve třetím a posledním čtení přijala zákon č. 362-FZ „o rozpočtu Ruské federace na rok 2018 a plánované období 2019–2020“.

V projektu schváleném vládou předpokládané příjmy v roce 2018 měly činit 15 182 mld. rublů, výdaje 16 515 mld. rublů. Ve třetím čtení Státní dumy se příjmy zvýšily na 15 258 mld. rublů, výdaje na 16 529 mld. rublů. Projektovaný rozpočtový deficit činí 1,27 trilionů rublů. (1,37 % HDP).

Ve srovnání s původním textem zákona č. 415-FZ o rozpočtu na období 2017-2019 se parametry příjmů a výdajů na rok 2018 zvýšily o 1 trilion a 500 miliard rublů.

Rozpočet také zahrnuje přechod na nové rozpočtové pravidlo od roku 2018, a to znamená, že dodatečné příjmy z ropy a zemního plynu získané z ceny ropy nad nastavenou úroveň nebudou vynaloženy na výdaje, ale na rezervy. Základní cena ropy „Urals“ je stanovena na úrovni 40 dolarů za barel v cenách roku 2017 a podléhá roční indexaci 2 % od roku 2018.

V roce 2019 se předpokládá, že příjmy rozpočtu budou ve výši 15,54 trilionů rublů, výdaje 16,38 trilionů rublů a deficit 819,1 miliardy rublů. V roce 2020 se výnosy prognózují ve výši 16,29 trilionů rublů, výdaje 17,16 trilionů rublů a rozpočtový deficit je plánován na úrovni 869,9 miliard rublů. Předpokládá se, že v letech 2018–2020 nebude

rezervní fond používán na financování rozpočtového deficitu a v letech 2019–2020 bude minimálně využít Fond národního bohatství.

Jak vyhlásil ministr financí Ruské federace Anton Siluanov, hlavními položkami výdajů federálního rozpočtu v letech 2018–2020 budou i nadále sociální politika, národní obrana a podpora národního hospodářství. Základní objemy výdajů připadají na sociální oblast 36,4 %, na obranu 29 % a na národní hospodářství 14,7 %.

Ministerstvo financí plánuje získat zahraniční úvěry v letech 2018–2020 vydáním suverénních eurobondů ve výši 7 miliard dolarů ročně až na dobu do 30 let. Během tohoto období může Ministerstvo financí vyměnit i staré eurobondové emise až do výše 4 miliard dolarů, aby snížil objem veřejného vnějšího dluhu Ruské federace, snížení výdajů na jeho obsluhu a snížení celkových objemů plateb na vnější dluh. Objem vnitřních dluhů Ministerstva financí ve formě federálních úvěrových dluhopisů (OFZ) je plánován na úrovni 868 miliard rublů v roce 2018, 870 miliard rublů v roce 2019 a 1,34 trilionů rublů v roce 2020.

Ministerstvo financí plánuje v roce 2018 získat dividendy od státních podniků ve výši 379,8 miliard rublů. V roce 2019 se očekává, že tento ukazatel bude ve výši 425 miliard rublů a v roce 2020–456 miliard rublů. Vláda očekává, že obdrží 36,63 miliardy rublů z privatizace státních aktiv: v roce 2018–13 miliard rublů, v roce 2019 – 12,2 miliard rublů a v roce 2020 – 11,4 miliard rublů.

V přílohách k rozpočtovému plánu Ministerstvo financí předpokládalo, že příjmy z vývozu palivových zdrojů by měly klesnout. V základním scénáři vláda očekává pokles příjmů z vývozu energetických zdrojů do 163,9 miliardy USD v roce 2018 a do 162,8 miliardy USD v roce 2020. V konzervativním scénáři k poklesu dojde v roce 2020 do 134,5 miliardy dolarů. Vláda předpokládala postupný pokles cen ropy do roku 2020 po uplynutí doby dohod OPEC+ v březnu 2018.

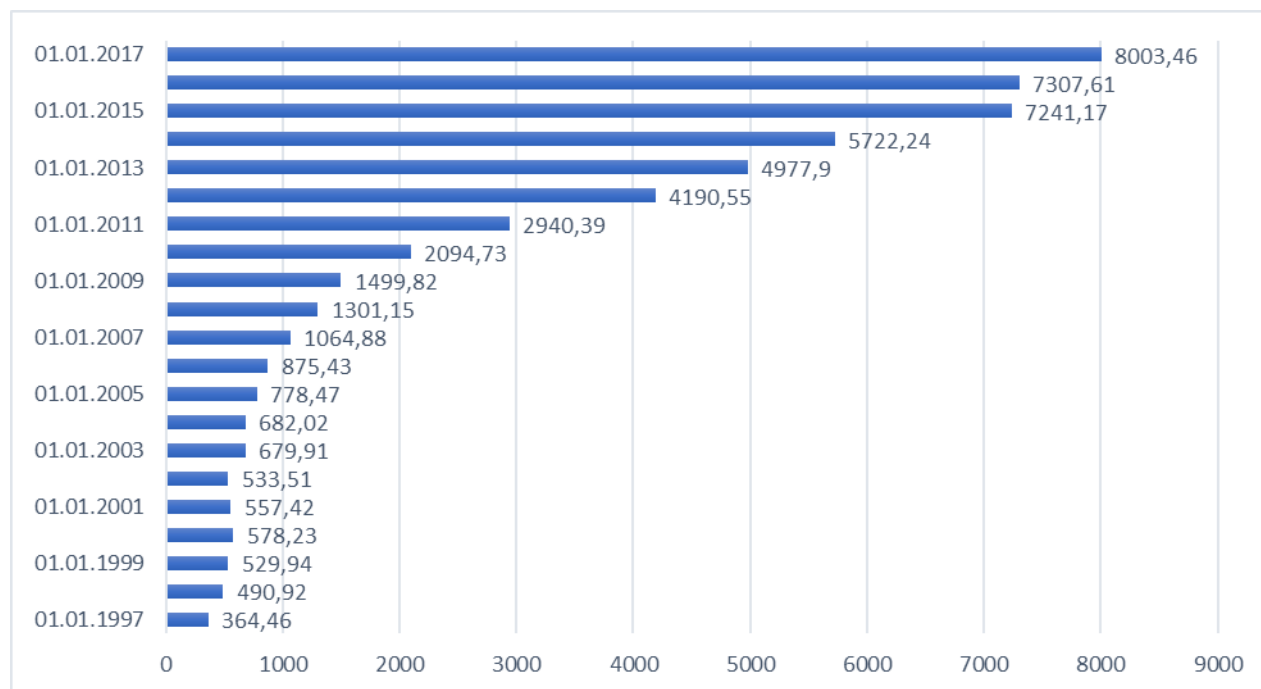
Podle federálního rozpočtu se v roce 2018, stejně jako v roce 2017, plánuje pokrytí rozpočtového deficitu RF ve výši 1 271,4 miliard rublů pomocí nových vládních půjček a výdajů Ruského národního fondu bohatství, který byl od počátku roku 2018 spojen s Rezervním fondem.

4.6 Vnější a vnitřní dluh Ruské federace v letech 1997-2017

V souladu s článkem č. 6 Rozpočtového kodexu Ruské federace vnější dluh RF zahrnuje dlužné závazky vlády Ruské federace vyjádřené v měně Ruské federace

právníckým a fyzickým osobám a je poskytován veškerými aktivy vlády Ruské federace. Vnitřní dluh pokrývá dluhy z minulých let, nové závazky a dluhy bývalého SSSR převzaté Ruskou federací.

Graf 24 Vnitřní státní dluh Ruské federace v letech 1997-2017 (mld. rub.)

Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo financí (2018)

Z grafu 24 je patrné, že vnitřní státní dluh Ruské federace má tendenci stále růst. V devadesátých letech byl objem vnitřního dluhu značně nižší než v dnešní době a dle Ministerstva financí RF se skládal jen ze dvou typů cenných papírů (dluhopisy vnitřního státního devizového úvěru a vládní krátkodobé dluhopisy). Od roku 1997 se typy a objemy dluhopisů zvětšily.

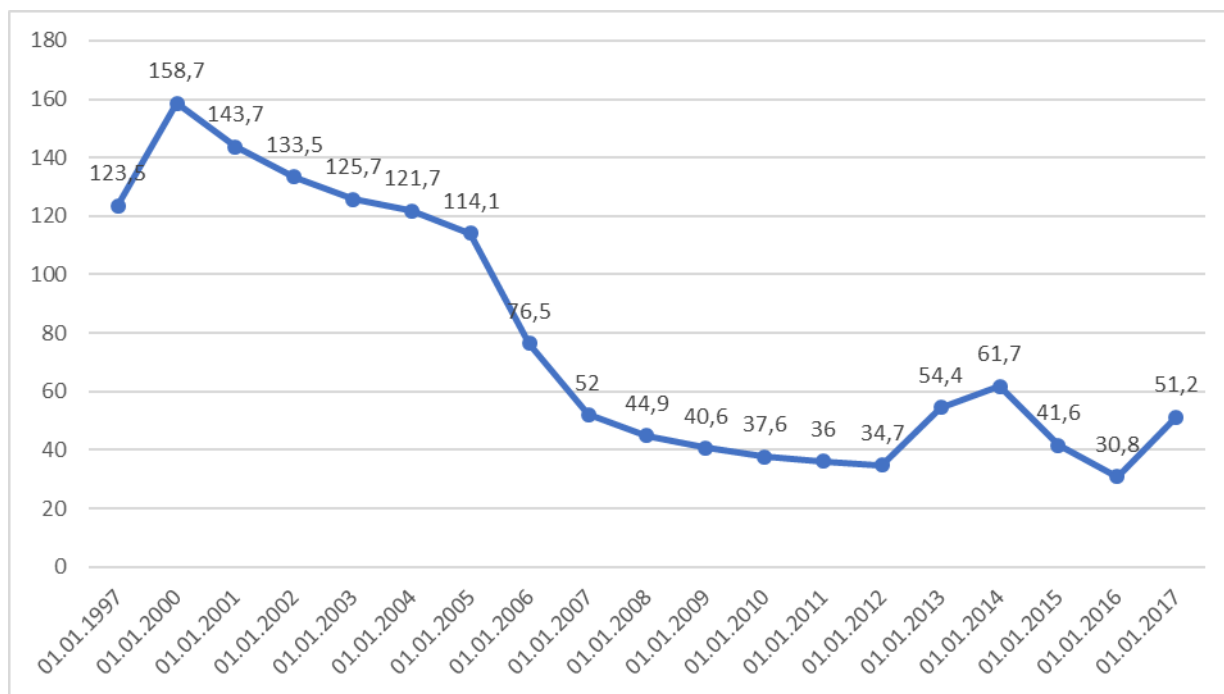
Do roku 2008 bylo tempo růstu vnitřního státního dluhu Ruské federace poměrně mírné. Objem dluhu se však v roce 2008 zvětšil o 22,2 % v porovnání s předchozím rokem, v roce 2009 o 15,3 %, v roce 2010 o 39,7 %, v roce 2011 o 40,4 %, v roce 2012 o 42,5 %, v roce 2013 o 18,8 %, v roce 2014 o 14,9 %, v roce 2015 o 26,5 %, v roce 2016 o 0,9 % a v roce 2017 o 9,5 %. A lze tedy říct, že objem státního vnitřního dluhu v roce 2017 ve srovnání s rokem 2008 vzrostl šestkrát.

V současné době dle Ministerstva financí Ruská federace dluží především dluhopisy s trvalým příjmem 3,8 trilionů rublů. Podle federálních úvěrových dluhopisů (OFZ) s proměnlivým kuponem je Rusko povinno vrátit přibližně 1,9 trilionů rublů. Dluh z

ostatních cenných papírů činí 1,2 trilionů rublů. Zbývající prostředky ve výši 1,8 trilionů rublů jsou státními zárukami.

Celkový vnější dluh Ruské federace se v dnešní době dle Ministerstva financí skládá ze závazků vůči členským státům Pařížského klubu, závazků bývalým členským státům Rady vzájemné hospodářské pomoci, závazků republikám bývalého Sovětského svazu, komerčních závazků, závazků vůči mezinárodním finančním organizacím, závazků vůči eurobondům, dluhopisů vnitřního státního úvěru v cizí měně (OVGVZ), úvěrové zadluženosti společnosti „Vnesheconombank“ (která je poskytnuta na útraty banky Ruska), poskytování záruk Ruské federace v cizí měně.

Graf 25 Vnější státní dluh Ruské federace v letech 1997-2017 (mld. dol.)

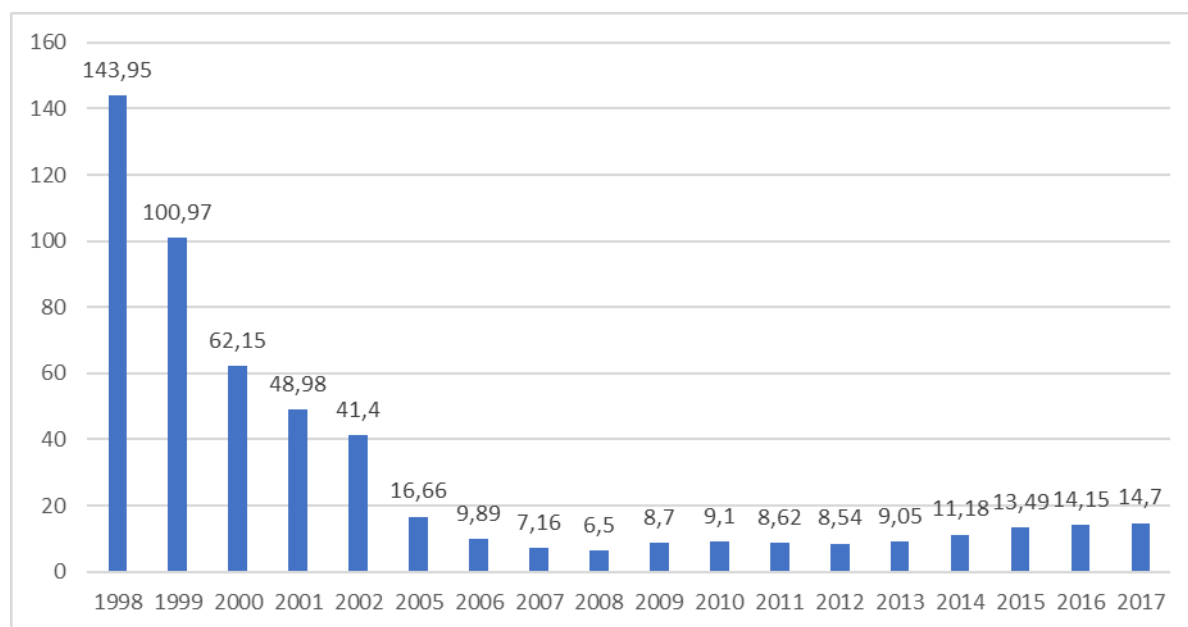
Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo financí (2018)

Z daného grafu 25 vyplývá, že vrchol ruského státního vnitřního dluhu byl zaznamenán v roce 2000 ve výši 158,7 miliard dolarů a poté začal mírně snižovat. Minimální hodnota vnějšího dluhu Ruské federace byla zaznamenána k 1. lednu 2016 ve výši 30,8 miliard dolarů.

V letech 2004–2008 se na základě pokynů prezidenta V. V. Putina a vzhledem k růstu ruských příjmů z vývozu ropy, který byl spojen s rychlým růstem světových cen na tuto surovinu (60–90 dolarů za barel), začal veřejný dluh rychle snižovat. V důsledku dlouhých jednání Rusko do konce srpna 2006 učinilo předčasné platby ve výši 22,5 miliard

dolarů Pařížskému klubu a tehdy veřejný dluh dosáhl výše 52 miliard dolarů. V dalších letech snížení vnějšího dluhu pokračovalo, zejména v letech 2011–2013, kdy cena ropy dosahovala nejvyšší hodnoty (100–110 dolarů za barel).

Graf 26 Státní dluh Ruské federace v letech 1998-2016 (v % HDP)

Zdroj: vlastní zpracování, The world bank (2018)

Z grafu 26 je patrné, že ruská vláda od roku 1998 prováděla dost úspěšnou politiku snížení státního dluhu. Největší podíl státního dluhu k HDP je zaznamenán v roce 1998, a to až 143,95 %. Nejmenší podíl tvořil 6,5 % HDP v roce 2008, což je 22krát méně než v roce 1998. Avšak v roce 2009 státní dluh začal vykazovat rostoucí trend. V letech 2009–2012 dluh Ruské federace kolísal v rozmezí 8,5–9,1 % a již od roku 2012 znovu začíná mírný růst dluhu.

Nicméně podle dat Centrální zpravodajské agentury USA se Ruská federace podle objemu státního dluhu nachází na jedné z nejnižších pozic.

5 Zhodnocení výsledků

Státní rozpočet Ruské federace je tvořen třemi úrovněmi. Aby tyto úrovně spolu fungovaly, je třeba vyřešit problém vyrovnanosti rozpočtu. Princip rozpočtové bilance znamená, že každý rozpočet musí být vyrovnaný, tj. objem rozpočtových výdajů musí odpovídat objemu rozpočtových příjmů. Avšak málokteré zemi se daří mít výdaje pokryté příjmy a dosahovat nulového salda, ani Ruská federace není výjimkou.

V devadesátých letech Ruská federace hospodařila s deficitem, což bylo zapříčiněno prudkým poklesem rozpočtových příjmů v důsledku snížení HDP, potížemi ve snižování rozpočtových výdajů a neefektivním využíváním finančních prostředků.

V období 1997–2006 je zaznamenán nejvyšší deficit státního rozpočtu na úrovni 186 miliard rublů v roce 1997 a není náhodou, že se toto období shoduje s hospodářskou krizí v Rusku v roce 1998. Avšak v roce 2000 bylo tempo růstu HDP Ruské federace větší než v roce 1999 na úrovni 10,5 %, a současně v daném roce je sledováno kladné rozpočtové saldo. V následujících letech 2001–2006 je pozorován růst rozpočtových příjmů a tempa růstu HDP Ruské federace. Příčinami daného ekonomického růstu jsou rostoucí cena ropy (28,5 dolaru za barel v roce 2000), hospodářské reformy a devalvace rublu, která přivedla k růstu průmyslu země.

V letech 2007 a 2008 je sledována nejvyšší kladná bilance rozpočtu na úrovni 1 794,6 a 1 705,1 miliard rublů, což se stalo hlavně díky růstu cen ropy. V následujících letech již kladné saldo nebylo dosahováno a hospodaření státu prostřednictvím státního rozpočtu končilo každý rok schodkem, s výjimkou roku 2011, kdy RF měla naposledy příbytek ve výši 442 miliard rublů. To bylo zapříčiněno významným růstem ceny ropy. Na počátku roku 2011 byla cena „černého zlata“ stanovena na úrovni 75 dolarů za barel, ale na konci roku 2011 už 110 dolarů za barel.

V roce 2009 Ruská federace hospodařila s obrovským deficitem 2 322,3 miliard rublů a tempo růstu HDP Ruské federace se snížilo na úroveň -7,84 %, což je spojeno nejen s celosvětovou krizí, ale i s poklesem cen ropy v roce 2008. Také v srpnu 2008 došlo ke gruzínsko-osetskému konfliktu, který zapříčinil vyhrocení vztahů mezi Ruskem a západními zeměmi, a to způsobilo odtok zahraničního kapitálu ze země.

Od roku 2010 se snížil deficit státního rozpočtu Ruské federace. Příčinami toho byl růst ekonomiky Ruska (4,45 % HDP). Podle „Rosstatu“ je v daném období pozorován růst těžby nerostných surovin, zpracovatelského průmyslu, dopravy a komunikace,

velkoobchodu a maloobchodu. Nicméně v roce 2010 byl ještě sledován dost velký deficit federálního rozpočtu ve výši 1 882 miliard rublů. Jedním z faktorů, který ovlivnil růst výdajů, je to, že značná část veřejných prostředků v daném období byla vynaložena na překonání požárů v Rusku. Nicméně v následujících letech se Rusko pomalu dostalo z krize.

V období 2012–2014 se výkon ekonomiky RF a současně cena hlavní suroviny Ruska, ropy, snižovaly a spolu s tím se zvětšoval deficit státního rozpočtu Ruské federace. Tempo růstu HDP Ruské federace v letech 2015–2017 mělo stoupající trend. Avšak deficit federálního rozpočtu RF se v roce 2015 zvýšil až šestkrát v porovnání s předchozím rokem a v roce 2016 dosáhl rekordní hodnoty 2 956,4 miliard rublů. V roce 2017 Ruská federace také hospodařila s deficitem ve výši 1 331,4 miliard rublů, ale deficit byl značně menší než v roce 2016. Bylo to způsobeno hlavně sankcemi západních zemí a Ameriky, následnými událostmi na Ukrajině, připojením Krymu k Ruské federaci a prudkým poklesem cen za energetické suroviny dodávané do evropských zemí. V roce 2015 cena ropy dosahovala 40 dolarů za barel.

V rozpočtovém plánu je předpokládáno, že rozpočtový deficit Ruské federace bude tvořit 1,27 trilionů rublů v roce 2018. A tedy ruská vláda prognózuje mírné snížení deficitu federálního rozpočtu, to je dáno především perspektivou růstu cen ropy.

Důležitým faktem, který byl nalezen v dané práci, je to, že ruská vláda splňovala rozpočtové plány ve sledovaném období bez značných odchylek, což ukazuje dobře provedenou práci Ministerstva financí Ruské federace. Dalším důležitým zjištěním je, že struktura federálních příjmů a výdajů RF se v období 2007–2017 téměř nezměnila, měnily se jen jejich podíly. Struktura příjmů federálního rozpočtu Ruska zůstala beze změn, struktura výdajů však byla trochu opravena v roce 2011. Do toho období existovaly takové položky jako „kultura, kinematografie a masmédiá“, „zdravotnictví a sport“ a položka „celostátní otázky“, která zahrnovala obsluhu státního dluhu. Po rozpočtové reformě v roce 2011 z daných položek vznikly nové zvláštní položky „kultura a kinematografie“, „masmédiá“, „zdravotnictví“, „tělesná výchova a sport“ a „obsluha státního dluhu“.

Je patrné, že do roku 2014 ruská vláda zvyšovala objemy výdajů téměř u všech položek federálního rozpočtu Ruské federace. Významný růst výdajů je zjištěn u položky „sociální politika“ se 3,3 % z celkových výdajů v roce 2010 na 27,69 % v roce 2011. To je dáno tím, že příslušná rozpočtová položka začala zahrnovat transfery do penzijního fondu, které dosahují více než dvou trilionů rublů. Od roku 2013 se výdaje na tuto položku trochu

zmenšily, ale již od roku 2014 je pozorován stály růst výdajů na sociální politiku. V roce 2017 podíl výdajů na sociální politiku dosáhl nejvyšší hodnoty ve výši 4 992 miliard rublů a činil až 30,4 % všech výdajů v daném roce. Obrovské výdaje na sociální politiku způsobily schválení „reformy o věku odchodu do důchodu“ ze dne 3. října 2018, ve které je zvýšen věk odchodu do důchodu na 65 let u mužů a na 60 let u žen.

Podle položky „národní obrana“ (ve vztahu k rozpočtu jako celku) se výdaje zvyšovaly každý následující rok. V roce 2008 Rusko zahájilo svoji první válku v moderní historii na území jiného státu (v Gruzii), a proto byly výdaje zvýšeny o 25 % ve srovnání s rokem 2007. V této době Ruská federace oznámila rozsáhlý státní program přezbrojení. Nejvýraznější růst výdajů na národní obranu je zaregistrován v roce 2015 o 28 % v porovnání s rokem 2014, ale už v roce 2016 se snížil o 9 %.

Zároveň výdaje v položce „národní bezpečnost a vymáhání práva“ se mírně zvyšovaly až do roku 2014. Do té doby policie byla plně financovaná federálním centrem a následkem bylo to, že regionální výdaje byly sníženy. Od roku 2015 začíná tendence snížení výdajů dané položky.

Nesporným faktem je růst výdajů na národní ekonomiku. V roce 2017 podíl dané položky tvořil 15 % všech výdajů. To je zapříčiněno tím, že ruská vláda přerozděluje velké prostředky na činnosti zaměřené na zvýšení tempa růstu ruského hospodářství v podmínkách velkého státního deficitu rozpočtu a rostoucího veřejného dluhu Ruské federace.

Rozpočtový deficit v Rusku vyvolal růst státního vnitřního a vnějšího dluhu. Vnitřní dluh Ruské federace každoročně roste. V roce 1998 došlo k hospodářské krizi, v důsledku čehož byl trh státních cenných papírů omezen. V letech 2002–2008 se dynamika vnitřního dluhu rozvíjela odlišně. Vydávání cenných papírů se začalo realizovat ne na pokrytí deficitu státního rozpočtu, ale za účelem sterilizace zbytečné likvidnosti a refinancování dluhu, v důsledku čehož téměř zmizely dluhopisy federálního úvěru. V tuto chvíli jsou v souladu s programem Státní vnitřní úvěry všechny vnitřní půjčky ve formě státních cenných papírů a státních záruk.

Důvodem růstu vnitřního dluhu byla řada faktorů, počínaje přechodem ke kapitalistickým vztahům a konče zhoršením politické situace na světové scéně. Výrazný růst domácího dluhu je také zaznamenán v roce 2014, což je způsobeno uskutečněním olympijských her v Soči, na něž byly vynaloženy obrovské prostředky, konkrétně 53

miliard dolarů. Bez ohledu na to, že objem vnitřního dluhu Ruska vykazuje neustálý růst, tempo růstu domácího dluhu však zůstává mírné.

Vnější státní dluh se na rozdíl od vnitřního snižoval v průběhu 12 let. V roce 2012 vnější dluh Ruské federace činil 34,7 miliard dolarů, což je téměř pětkrát méně než v roce 2000. V období 2013–2017 vnější dluh kolísal, ale dá se definovat stabilita ve splácení státního dluhu. V posledních letech státní vnější dluh Ruské federace začal vykazovat rostoucí trend, nicméně podíl státního dluhu na HDP se stále nachází na jedné z nejnižších úrovní ve světě, což umožňuje Rusku nezáviset na věřiteli a prosazovat samostatnou politiku na světové scéně.

Politika státního dluhu by tedy měla být zaměřena na zajištění schopnosti Ruska půjčit si částky potřebné k řešení prioritních sociálních a ekonomických úkolů a také nebránit rozvoji. K tomu je nutné udržovat mírnou úroveň státního dluhu a výdajů na jeho obsluhu, a zároveň i sledovat dluhovou situaci a zvyšovat průhlednost veřejných služeb.

Jedním z hlavních závěrů, který lze vyvodit z analýzy rozpočtových ukazatelů v posledních letech, je skutečnost, že Ruská federace prosazovala systematickou politiku zvyšování všech druhů výdajů, které rostly rychleji než příjmy, a to vyvolalo nutnost snížení výdajové části rozpočtu (kvůli ekonomické stagnaci). Ruská vláda se snaží řešit tyto problémy pomocí reforem. Největší pozornost je věnovaná především penzím a státnímu zbrojnímu programu. Právě v těchto oblastech se výdaje nejvíce zvyšovaly.

6 Závěr

Státní rozpočet je nezbytným prvkem rozpočtové soustavy Ruské federace a základem její suverenity. Slouží k akumulaci finančních prostředků a jejich využívání k plnění základních funkcí státu. Rozpočet je zároveň nástrojem hospodářské a sociální politiky státu, slouží k přerozdělení části hrubého domácího produktu země s přihlédnutím k veřejným zájmům.

Z dané bakalářské práce lze vyvodit, že se příjmy a výdaje federálního rozpočtu Ruské federace ve sledovaném období 1997–2017 každoročně zvyšovaly a spolu s tím saldo federálního rozpočtu kolísalo s deficitem a přebytkem v různých objemech a nikdy nevykazovalo nulové hodnoty. V důsledku toho, že Rusku se nepodařilo pokrýt výdaje federálního rozpočtu vlastními příjmy, se zvyšoval objem státního dluhu Ruské federace. Vnější dluh ruská vláda značně zkrátila během posledních sedmnácti let, ale vnitřní dluh zachoval tendence ke každoročnímu růstu. Nicméně tempo růstu státního dluhu zůstává mírné. Z hlediska tempa růstu HDP Ruské federace lze vyčlenit neexistenci stability růstu daného ukazatele. Největší spád je sledován v obdobích hospodářských krizí, a to v letech 1998, 2009 a 2015. Důležitým závěrem práce je to, že se struktura federálních příjmů a výdajů Ruské federace téměř nezměnila s výjimkou vzniku některých nových samostatných položek výdajů v roce 2011. Také je třeba poznamenat, že za dané období nejvyššího růstu dosahovaly výdaje na sociální politiku, národní obranu, národní bezpečnost a vymáhání práva. Pro stabilizaci situace ruská vláda naléhá na maximální zkrácení rozpočtových výdajů, a proto více než 60 % opatření je zaměřeno na tyto úkoly. Výsledkem těchto opatření je důchodová reforma, která se uskutečnila v říjnu roku 2018.

V současné době má Ruská federace velký rozpočtový deficit, rostoucí státní dluh a dost pomalé tempo růstu ekonomiky státu. Mezi hlavní faktory ovlivňující hospodaření Ruské federace patří silná závislost ekonomiky na cenách ropy, neefektivní investice do rozvoje ekonomiky země a zhoršení politických vztahů se Západem.

Tyto problémy vyžadují konkrétní výkon politiky Ruské vlády, který by měl být zaměřen na urovnání mezinárodních vztahů, zrušení sankcí, snížení závislosti ekonomiky na cenách ropy, maximalizaci efektivity půjčování a snížení dluhového zatížení ekonomiky země, a tedy vyrovnaní státního rozpočtu, což by mělo v konečném důsledku znamenat stabilizaci a další růst hospodářského rozvoje Ruské federace.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam literatury

BAZILEVICH, V., 2015. *Ekonomicheskaya teoria: Poliekonomia*. ISBN 978-5-93763-010-0. Kiev: UDK Rybary.

BELENCHUK, Anna, Ilja KRIVOGOV a Mstislav AFANASJEV, 2009. *Budžet a budžetnaja systema*. ISBN 978-5-9916-0109-2. Moskva: Uright.

BELIK, Y., 1989. *Kratkyi ekonomicheskyy slovar*. ISBN 5-250-00449-0. Moskva: Politizdat.

BRODSKAJA, T., 2014. *Makroekonomika: Uchebnik dlja vuzov. Standart tretogo pokolenija*. ISBN 978-5-496-00711-5. Petrohrad: Piter.

BULATOV, A., 2012. *Nacionalnaja ekonomika*. ISBN 978-5-9776-0173-3. Moskva: Infra-M.

BULGAKOV, D., 2012. *Gosudarstvennyi budžet i problema jeho sbalansirovannosti*. ISBN 978-5-504-00920-9. Moskva: Labaratoria knihy.

GRITCJUK, Tatjana, Valerij KOTILKO a Ivan LEKSIN, 2013. *Budžetnaja systema RF*. ISBN 978-5-279-03533-5. Moskva: Finansy i statistika.

GUSEJNOV, R. a V. SEMENICHINA, 2014. *Makroekonomika: uchebnoje posobie dlja bakalavriata*. ISBN 978-5-370-03044-4. Moskva: Omega-L.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAATYOVÁ, 2007. *Veřejné finance*. ISBN 978-80-7357-301-0 . Praha: ASPI, s. 364.

JÁNOŠÍKOVÁ, P., P. MRKÝVKA a I. TOMAŽIČ, 2009. *Finanční a daňové právo*. ISBN 978-80-7380-155. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.

KUZNETCOV, N. a S. TJAHOV, 2013. *Nacionalnaja ekonomika. Uchebnoje posobie*. ISBN 978-5-238-01563-7. Moskva: UNITY-DANA, s. 359.

LARINA, L. a S. SERGEEV, 2009. *Budžetnaja systema RF*. ISBN 978-5-9516-0283-1. Moskva: Urisprudencia.

LIPSIC, I., 2016. *Mikroekonomika. Makroekonomika* . ISBN 978-5-406-04441-4. Moskva: KnoRus.

OBRAZTCOVA, O. a O. KOPEIKINA, 2008. *Sistema nacionalnyh schetov*. ISBN 978-5-7598-0452-9. Moskva: GU VSHE.

PEKOVÁ, Jitka, 2005. *Veřejné finance*. ISBN 80-7357-049-1. Praha: ASPI, s. 527.

PILNÝ, Jaroslav, 2007. *Veřejné finance*. ISBN 978-80-7194-963-3. Pardubice: Univerzita Pardubice.

ROBINSON, Neil, 2013. *The political economy of Russia*. ISBN-13: 978-1442210752. Plymouth: Rowman& Littlefield Publishing Group.

ROZANOVA, H., 2016. *Nacionalnaja ekonomika*. ISBN 978-5-9916-5985-7. Moskva: Urait.

TARASEVICH, L., P. GREBENNIKOV a A. LEUSSKYI, 2013. *Makroekonomika*. ISBN 978-5-9916-3157-0. Moskva: Urait.

ZHURAVLEVA, G., 2016. *Ekonomicheskaja teorija. Makroekonomika*. ISBN 978-5-394-01290-7. Moskva: Dashkov i Ko, s. 920.

ZOLOTARCHUK, V., 2013. *Makroekonomika*. ISBN 978-5-16-004586-3. Moskva: INFRA-M.

7.2 Seznam internetových zdrojů

Главная: Федеральная служба государственной статистики. *Главная: Федеральная служба государственной статистики* [online]. [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <http://www.gks.ru/>

Минфин России: Документы. *Document Moved* [online]. [cit. 2018-06-13] Dostupné z: <https://www.minfin.ru/ru/document/>

World Bank Open Data | Data. *World Bank Open Data | Data* [online]. Copyright © 2018 The World Bank Group, All Rights Reserved. [cit. 15.11.2018]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org>

8 Přílohy

Tabulka 1 Příjmy federálního rozpočtu v letech 2007-2017

	Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	Příjmy celkem	7 781,1	9 275,9	7 337,8	8 305,4	11 367,7	12 855,5	13 019,9	14 496,9	13 659,2	13 460,0	15 088,9
1.1.	Příjmy z ropy a zemního plynu	2 897,4	4 389,4	2 984,0	3 830,7	5 641,8	6 453,2	6 534,0	7 433,8	5 862,7	4 844,0	5 971,9
1.2.	Příjmy z jiných než ropných a plynárenských činností	4 883,7	4 886,5	4 353,8	4 474,7	5 725,9	6 402,4	6 485,9	7 063,1	7 796,6	8 616,0	9 117,0
1.2.1.	Příjmy spojené s vnitřním průmyslem	2 140,6	1 884,8	1 453,7	1 697,7	2 327,6	2 603,8	2 681,5	3 113,6	3 467,6	3 780,6	4 741,9
1.2.1.1.	DPH (vnitřní)	1 390,4	1 998,4	1 176,6	1 328,7	1 753,2	1 886,1	1 868,2	2 181,4	2 448,3	2 657,4	3 069,9
1.2.1.2.	Spotřební daně	108,8	125,2	81,7	113,9	231,8	341,9	461,0	520,8	527,9	632,2	909,6
1.2.1.3.	Daň z příjmů právnických osob	641,3	761,1	195,4	255,0	342,6	375,8	352,2	411,3	491,4	491,0	762,4
1.2.2.	Příjmy spojené s dovozem	1 385,3	1 794,6	1 360,4	1 787,1	2 236,7	2 445,8	2 418,0	2 474,3	2 404,4	2 539,6	2 728,6
1.2.2.1.	DPH na dovozní zboží	871,1	133,8	873,4	169,5	497,2	1 659,7	1 670,8	1 750,2	1 785,2	1 913,6	2 067,2
1.2.2.2.	Spotřební daně z dováženého zboží	26,2	35,3	19,8	30,1	46,6	53,4	63,4	71,6	54,0	62,1	78,2
1.2.2.3.	Dovozní cla	488,0	625,6	467,2	587,5	692,9	732,8	683,8	652,5	565,2	563,9	583,2
1.2.3.	Ostatní	1 357,9	1 207,1	1 539,7	990,0	1 161,6	1 352,7	1 386,4	1 475,2	1 924,6	2 295,8	1 646,5

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí RF (2018)

Tabulka 2 Výdaje federálního rozpočtu v letech 2007-2017

	Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
2	Výdaje celkem	5 986,6	7 570,9	9 660,1	10 117,5	10 925,6	12 895,0	13 342,9	14 831,6	15 620,3	16 416,4	16 420,3
2.1	Celostátní otázky	815,7	839,4	853,1	887,9	777,8	809,9	850,7	935,7	1 117,6	1 095,6	1 162,4
	včetně obsluhy státního dluhu	143,1	153,3	176,2	195,0							
2.2	Národní obrana	831,9	1 040,9	1 188,2	1 276,5	1 516,0	1 812,4	2 103,6	2 479,1	3 181,4	3 775,3	2 852,3
2.3	Národní bezpečnost a vymáhání práva	667,0	835,6	1 004,5	1 085,4	1 259,8	1 843,0	2 061,6	2 086,2	1 965,6	1 898,7	1 918,0
2.4	Národní hospodářství	692,6	1 025,0	1 650,7	1 222,7	1 790,2	1 968,5	1 849,3	3 062,9	2 324,2	2 302,1	2 460,1
2.5	Bydlení a komunální služby	294,9	129,5	151,6	234,9	279,8	228,8	177,5	119,6	144,1	72,2	119,5
2.6	Ochrana životního prostředí	8,2	10,2	13,0	13,5	17,6	22,5	24,3	46,4	49,7	63,1	92,4
2.7	Vzdělávání	294,6	355,0	418,0	442,8	553,4	603,8	672,3	638,3	610,6	597,8	615,0
2.8	Kultura, kinematografie a masmédi a	71,0	88,9	111,7	125,6							
	Kultura, kinematografie					83,8	89,9	94,8	97,8	89,9	87,3	89,7
2.9	Zdravotnictví a sport	196,5	278,2	352,3	347,4							
	Zdravotnictví					499,6	613,8	502,0	535,5	516,0	506,3	439,8
2.10	Sociální politika	214,0	293,6	323,5	344,9	3 128,5	3 859,7	3 833,1	3 452,4	4 265,3	4 588,5	4 992,0
2.11	Tělesná výchova a sport					44,2	45,7	68,0	71,2	73,0	59,6	96,1
2.12	Masmédia					61,1	77,5	77,3	74,8	82,1	76,6	83,2

2.1 3	Obsluha státního dluhu					262, 7	320,0	360, 3	415, 6	518,7	621,3	709,2
2.1 4	Mezirozp očetvé transfery	1 900,1	2 674,6	3 593,4	4 135,9							
	Mezirozp očetvé transfery rozpočtů m subjektů RF					651, 3	599,4	668, 1	816, 1	682,0	672,0	790,7
3	Deficit/Př írůstek	1 794,6	1 705,1	-2 322,3	-1 812,0	442, 0	-39,4	323, 0	334, 7	-1 961,0	-2 956,4	-1 331,4

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí RF (2018)

Tabulka 3 Rozpočtový plán Ruské federace v letech 2007–2017 (mld. rub)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Příjmy	7444	8957	6714	7875	11121	12915	12906	14239	13251	13369	14720
Výdaje	6531	7022	9845	10254	11121	12957	13387	13960	15417	16403	16728
Saldo	913	1935	-3131	-2379	0	-43	-481	279	-2166	-3034	-2008

Zdroj: vlastní zpracování, RSÚ a Ministerstvo financí RF (2018)

Tabulka 4 Průměrná cena ropy „Brent“ v letech 1997–2006 (USD za barel)

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
19,1	12,7	17,7	28,3	24,4	25	28,9	38,3	54,4	65,4

Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo financí (2018)

Tabulka 5 Průměrná cena ropy „Brent“ v letech 2007–2017 (USD za barel)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
72,7	97,7	61,9	79,6	111	111,4	108,8	98,9	52,4	44	55

Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo financí (2018)